

Міністерство освіти і науки України  
Національний університет «Острозька академія»  
Навчально-науковий інститут лінгвістики  
Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота  
на здобуття освітнього ступеня магістра на тему:  
**«Висвітлення російсько-української війни в американському  
медіадискурсі (прагматичні особливості)»**

Виконав студент II курсу, групи МА-2,  
спеціальності 035 Філологія, спеціалізації:  
035.041 Германські мови та літератури  
(переклад включно), перша – англійська  
**Мацієвський Орест Юрійович**

Керівник – кандидат психологічних наук, доцент  
**Ковальчук Інна В'ячеславівна**

Рецензент –  
\_\_\_\_\_

Роботу розглянуто і допущено до захисту  
на засіданні кафедри англійської філології  
протокол №\_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 2025 р.  
Зав. кафедри \_\_\_\_\_ Анатолій ХУДОЛІЙ

Острог, 2025

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                         |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                                                                              | 3  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІЙНОГО<br>ДИСКУРСУ .....                                                                                     | 8  |
| 1.1 Загальна характеристика медійного дискурсу .....                                                                                                    | 8  |
| 1.2 Типологія публіцистичного тексту.....                                                                                                               | 11 |
| 1.3 Типові елементи текстів воєнної тематики .....                                                                                                      | 15 |
| 1.4 Лексико-стилістичні засоби прагматичного впливу у публіцистичних<br>текстах.....                                                                    | 18 |
| 1.5 Прагматичний підхід до медіадискурсу .....                                                                                                          | 25 |
| РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВІ ТА ЗАГОЛОВКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ<br>РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ГАЗЕТАХ «The New York Times» ТА<br>«THE WASHINGTON POST»..... | 33 |
| 2.1 Жанрова динаміка висвітлення російсько-української війни у «The New<br>York Times» та «The Washington Post».....                                    | 33 |
| 2.2 Функції заголовків і підзаголовків: рамкування подій, фокус уваги,<br>позначення джерел .....                                                       | 43 |
| 2.3 Взаємозв'язок жанрової та заголовкової динаміки: еволюція<br>прагматичних стратегій (2014-2021; 2022-2024; 2025-...) .....                          | 48 |
| РОЗДІЛ 3. МОВНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИСВІТЛЕННЯ<br>РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ГАЗЕТАХ «The New York Times» ТА<br>«THE WASHINGTON POST».....        | 56 |
| 3.1 Лексико-стилістичні стратегії рамкування .....                                                                                                      | 56 |
| 3.2 Синтаксичні стратегії фокусування.....                                                                                                              | 62 |
| 3.3. Дискурсивні стратегії легітимації та прихованого впливу .....                                                                                      | 67 |
| ВИСНОВКИ .....                                                                                                                                          | 75 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                                                                                                        | 83 |

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Російсько-українська війна, яка триває з 2014 року, стала наймасштабнішим збройним конфліктом у Європі з часів Другої світової війни. Її перебіг суттєво вплинув на глобальну безпекову ситуацію, спричинив масштабну гуманітарну кризу та змінив архітектуру міжнародних відносин. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, у 2025 році понад 6 мільйонів українців залишаються за кордоном як біженці, а мільйони інших є внутрішньо переміщеними особами [119]. Міжнародна організація з міграції вказує, що станом на 2025, рік майже третина населення України потребує гуманітарної допомоги [75].

Вивчення війни не обмежується лише військовою чи політичною площиною; вона має чітко виражений інформаційний вимір. Американські медіа, як одні з найбільш впливових у світі, задають тональність інтерпретації подій для західної аудиторії. Вони не тільки інформують, а й формують уявлення про природу конфлікту. Дослідження «Pew Research Center» за вересень 2025 року підтверджують, що в американському інформаційному просторі саме національні газети залишаються найбільш довіреним джерелом новин з міжнародних питань [90].

Американські ЗМІ активно висвітлюють як бойові дії, так і гуманітарні наслідки. У 2023-2024 роках повідомлення часто фокусувалися на темах воєнних злочинів та фінансової підтримки України. За даними Конгресової дослідницької служби, лише за перші два роки повномасштабної війни Конгрес затвердив пакети допомоги на понад 170 мільярдів доларів [51], хоча реальна сума військової, бюджетної і гуманітарної допомоги виявилася меншою в рази [60]. У публічному просторі саме журналістські тексти стали каналом, через який суспільство оцінює кількість та доцільність такої підтримки.

У цьому контексті важливо проаналізувати прагматичні особливості американського медіадискурсу, оскільки саме вони визначають, у якій рамці подається війна: як боротьба за демократію, як затяжний конфлікт чи як

затяжний конфлікт. Особливу увагу становить дослідження матеріалів провідних американських видань, таких як «The New York Times» та «The Washington Post», адже саме вони найчастіше цитуються іншими ЗМІ та формують порядок денний. Вивчення прагматичних засобів дозволить простежити зміну наративів у різні періоди (2014-2021, 2022-2024, 2025...) та відповісти на питання, якими мовними інструментами формувалася суспільна думка у США.

**Метою дослідження** є аналіз прагматичних особливостей висвітлення російсько-української війни в американському медіадискурсі. Особлива увага приділяється тому, як мовні засоби та комунікативні стратегії в публікаціях формують уявлення про перебіг війни, її причини та наслідки.

**Завдання дослідження:**

- Ознайомитися з науковими підходами до аналізу медіадискурсу (прагматика, фреймінг, критичний дискурс-аналіз).
- Визначити тематичні напрями висвітлення війни та простежити їхню динаміку у трьох часових зрізах.
- Проаналізувати жанрові форми та заголовкові стратегії у висвітленні війни.
- Описати прагматичні засоби подання інформації (оцінні вислови, модальність, пресупозиції, імплікатури).
- З'ясувати, як дискурсивні практики провідних американських газет впливають на формування суспільної думки.

**Об'єктом дослідження** є медійне висвітлення російсько-української війни в американському інформаційному просторі. **Предметом дослідження** є прагматичні засоби та дискурсивні стратегії репрезентації війни у публікаціях «The New York Times» та «The Washington Post».

**Дані та методи дослідження:** Джерельною базою дослідження є корпус статей із зазначених газет за період з 2014 по 2025 роки, офіційні аналітичні звіти та наукові публікації.

Аналіз здійснюватиметься за допомогою методів:

- Дискурсивний аналіз – для виявлення інтерпретаційних рамок, створюваних мовними засобами.
- Контент-аналіз – для систематичного дослідження частотності тем і образів.
- Прагматичний аналіз – для опису мовленнєвих актів, імплікатур та пресупозицій.
- Аналітичний синтез – для формування цілісного уявлення про роль медіадискурсу.

**Наукова новизна** полягає у здійсненні прагматичного аналізу репрезентації війни на прикладі провідних газет США з охопленням трьох часових етапів, а також у класифікації мовних і дискурсивних стратегій впливу. Такий підхід дає змогу глибше зрозуміти механізми конструювання образу війни у глобальному медіапросторі.

**Теоретичне значення** роботи полягає у використанні сучасних підходів до аналізу медіадискурсу. По-перше, дослідження уточнює понятійний апарат медіалінгвістики, зокрема визначення медіадискурсу в умовах воєнного конфлікту, що дозволяє розширити існуючі теоретичні моделі. По-друге, робота поглиблює положення критичного дискурс-аналізу, демонструючи, як мовні засоби та прагматичні стратегії функціонують у специфічному контексті міжнародної комунікації. По-третє, результати дослідження сприяють розвитку когнітивно-прагматичного підходу, оскільки показують, як у медіатекстах відбувається формування колективних уявлень і суспільних наративів. Крім того, робота інтегрує українську та західну наукові традиції, створюючи підґрунтя для подальших міждисциплінарних досліджень у галузі лінгвістики, журналістики, соціології та політичних наук. Таким чином, теоретичне значення полягає у внеску в розвиток медіалінгвістики та формування нових підходів до аналізу воєнного дискурсу.

**Практичне значення.** Результати можуть бути використані для вдосконалення курсів з медіалінгвістики, у журналістській практиці, для

розробки інформаційної політики та як допоміжний інструмент при аналізі міжнародних комунікацій.

Результати кваліфікаційної роботи можуть бути використані:

- політиками та громадськими діячами для розробки більш ефективної інформаційної та зовнішньополітичної стратегії щодо російсько-української війни;
- медіафахівцями для вдосконалення якості висвітлення воєнних конфліктів і для формування професійних стандартів журналістики;
- науковцями у подальших дослідженнях прагматичних характеристик медіадискурсу, зокрема, вивченні впливу на міжнародну політику та громадську думку;
- викладачами й студентами у процесі підвищення рівня критичного мислення та розвитку навичок аналізу інформації з медіа, а також у навчальних курсах із медіалінгвістики, прагматики та аналізу дискурсу.

#### **Апробація роботи.**

Матеріали дослідження апробовано на Всеукраїнській науково-практичній студентській інтернет-конференції «Лінгвосоціокультурні аспекти комунікації», м. Острог, НаУОА, 20 березня 2025 р. та в авторській статті на тему «Комунікативні стратегії висвітлення російсько-української війни в американських ЗМІ» у збірнику «Студентські наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Філологічна», випуск 21, Острог, 2025.

Ще одна апробація відбулася на міжнародній науково-практичній конференції «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації», яка була організована кафедрою мовної медіації та науково-практичною лабораторією «Сучасні технології формування іншомовної комунікативної компетенції» (м. Острог, Національний університет «Острозька академія», 10 жовтня 2025 р.), а також у статті «Прагматичні стратегії висвітлення російсько-української війни в американських медіа: когнітивно-дискурсивний підхід», опублікованій у фаховому збірнику наукових праць «Наукові записки Національного

університету «Острозька академія». Серія «Філологія» (категорія «Б», індексована у Index Copernicus).

**Структура роботи:** Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами та висновків. Використано 127 джерел. Загальний обсяг роботи – 97 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методи, обґрунтовано наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію. У першому розділі розглянуто теоретико-методологічні засади аналізу медіадискурсу. У другому розділі розкрито жанрові та прагматичні риси висвітлення війни в трьох часових зрізах. У третьому розділі проведено корпусний аналіз медіатекстів із виявленням дискурсивних стратегій. У висновках узагальнено результати та окреслено перспективи подальших досліджень.

## РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

### 1.1 Загальна характеристика медійного дискурсу

Поняття «дискурс» є базовим у сучасній гуманітаристиці, перебуваючи на перетині лінгвістики, філософії та соціології. У найзагальнішому вигляді дискурс розуміють як мовленнєву діяльність, занурену в соціокультурний контекст, що охоплює не лише текст, а й комунікативну ситуацію та інтенції учасників. Такий підхід відрізняється від текстоцентризму, акцентуючи на меті використання мовного продукту.

Французька філософська традиція (М. Фуко) розглядає дискурс як «порядок висловлювань», що визначає легітимність тем та позицій суб'єктів. Дискурс тут постає як форма владних відносин, що впливають на конструювання соціальної реальності [13]. У межах критичного дискурс-аналізу (Н. Феркло, Т. ван Дейк) наголос робиться на зв'язку мови, влади та ідеології. Дискурс тут – це соціальна практика, що бере участь у відтворенні або трансформації суспільних відносин, конструюючи ролі «свого» та «чужого» [121]. Н. Феркло підкреслює, що мовні практики не лише відображають, а й конструюють соціальні відносини [57].

Історично поняття дискурсу формувалося на перетині лінгвістики, філософії та соціології. У 1970-1980-х роках воно набуло особливого значення завдяки працям Мішеля Фуко, який розглядав дискурс як інструмент влади, та Юргена Габермаса, що акцентував на раціональній комунікації в публічному просторі. Постструктуралізм, зокрема в інтерпретації Жюльєна Дельоза та Жака Дерріда, сприяв розширенню поняття дискурсу як динамічного процесу, що формує суб'єктність [54].

Українська лінгвістична традиція (Ф. Бацевич, О. Серажим, І. Матвієнко та ін.) конкретизує загальне поняття дискурсу, підкреслюючи його комунікативний, соціокогнітивний та культурний виміри. Дискурс розглядається як процес породження й інтерпретації текстів у певному соціальному

середовищі, як простір колективної пам'яті та ідентичності, де фіксуються й транслуються домінантні наративи. Важливою є думка про те, що дискурс завжди інституційно зумовлений: політичний, медійний, академічний дискурси мають власні норми, жанрові формати та очікування щодо комунікативної поведінки.

Доктор філологічних наук, професор Олександр Бацевич, який тлумачить його як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами» [3]. Доктор філологічних наук Анатолій Приходько наголошує на когнітивно-комунікативній природі дискурсу, пов'язуючи його з процесами формування колективних уявлень та соціальної пам'яті [22].

Медіадискурс у цьому контексті постає як різновид інституційного дискурсу, пов'язаний із функціонуванням засобів масової інформації як соціального інституту. На відміну від «приватного» мовлення, медійна комунікація адресована масовій, гетерогенній аудиторії, здійснюється від імені редакції, медіабренду або інституції й підпорядковується як журналістським стандартам, так і економічним та політичним чинникам. Західні дослідники наголошують, що медіадискурс включає не лише тексти (новини, аналітику, коментарі), а й процедури добору тем, форматування подій, ієрархії важливості та способи репрезентації соціальних акторів.

Серед різновидів дискурсу медіадискурс вирізняється своєю масовістю, оперативністю та здатністю формувати суспільні уявлення в реальному часі, що особливо актуально у період воєнних конфліктів. Професор Аллан Белл розглядає медіадискурс як «сукупність текстів мас-медіа в єдності з соціальними практиками їх продукування та сприйняття» [40]. Іспанська дослідниця Антонія Санчес-Макарро підкреслює, що медіадискурс є середовищем реалізації специфічних мовних стратегій, спрямованих на досягнення комунікативних цілей [83].

У вітчизняних дослідженнях медіадискурс часто розглядається як різновид публіцистичного дискурсу. Зокрема, доктор політичних наук, професор

Анатолій Худолій зазначає, що публіцистичний текст, як і усне мовлення, має прагматичну спрямованість і реалізується у вигляді завершеного мовленнєвого акту, об'єктивованого в письмовій формі. Такий текст об'єднує різні типи лексичних, граматичних і стилістичних зв'язків, що мають чітку комунікативну настанову [30].

На думку дослідника, публіцистичний стиль демонструє найвищу динаміку мовних змін: «На сучасному етапі публіцистичний стиль є сферою найінтенсивніших семантико-стилістичних процесів, характерних для лексики різних стилістичних шарів. Поряд з нормативними лексичними одиницями спостерігається вживання розмовної лексики, елементів сленгу, актуалізація периферійних сфер мови, відродження лексем із пасивного фонду» [30].

У своїй іншій монографії професор Худолій подає більш загальне визначення дискурсу: «У сучасній науковій парадигмі дискурс трактується як складну єдність мовної форми, значення та дії, що відповідає поняттю комунікативна подія. Дискурс не обмежується межами тексту, а охоплює соціальний контекст комунікації, який характеризує її учасників, процеси продукування та сприйняття тексту з урахуванням фонових знань» [31]. Це визначення добре ілюструє взаємозв'язок дискурсу з екстралінгвістичними чинниками та дозволяє застосовувати його до медійної сфери.

У контексті російсько-української війни медіадискурс набуває функції не лише інформування, а й мобілізації, легітимації дій та формування наративів, що впливають на міжнародну підтримку та внутрішню стабільність. Саме тому його аналіз є важливим інструментом вивчення інформаційної війни, фреймінгу та маніпулятивних стратегій.

Специфіка медіадискурсу полягає в поєднанні інформативної, інтерпретаційної та персуазивної функцій. Будь-яке медіаповідомлення водночас повідомляє про подію, інтерпретує її та пропонує аудиторії певний кут зору. Саме тому медіадискурс є одним із ключових майданчиків, де конструюються суспільні уявлення про політику, війну, міжнародні відносини, моральну відповідальність тощо. У контексті російсько-української війни

медіадискурс виконує додаткові функції: мобілізаційну, консолідаційну, терапевтичну (опрацювання колективної травми) та функцію міжнародного адвокаційного майданчика, через який війна стає видимою для глобальної аудиторії.

Отже, медіадискурс можна визначити як комплексну, багаторівневу систему текстів і практик, що реалізується в діяльності медіаінституцій і забезпечує виробництво, циркуляцію та інтерпретацію соціально значущої інформації. Це середовище, в якому не лише відображаються події, а й формуються домінантні рамки їхнього розуміння – те, що в подальшому дослідженні описується через поняття фреймінгу, наративу та прагматичних стратегій.

Водночас важливо враховувати, що значна частина медіадискурсу реалізується саме через публіцистичні тексти, які є базовою формою вираження суспільно важливих ідей та оцінок. Тому наступним кроком є розгляд типології публіцистичного тексту як ключового інструменту впливу на масову аудиторію.

## **1.2 Типологія публіцистичного тексту**

Публіцистичний текст є базовою формою реалізації медіадискурсу, оскільки саме в ньому поєднуються інформативність, оцінність і вплив на громадську думку. Українські дослідники публіцистичного стилю (О. Пономарів, А. Худолій, Н. Соловйова та ін.) підкреслюють, що публіцистика займає проміжне місце між «сухим» інформуванням і художнім мовленням: вона спирається на факти реальності, але інтерпретує їх через систему цінностей і переконань автора, редакції чи медіаорганізації. [40; 27].

У статті українських дослідників Андрія Сотникова та Ірини Кобилінської «Лінгвопрагматичні особливості текстів публіцистичного стилю», опублікованій у журналі «Advanced Linguistics» (КПІ ім. Ігоря Сікорського) підкреслюється, що публіцистичний текст поєднує інформативну та інтерпретаційну функції. Вони реалізуються через стилістичні, синтаксичні та лексичні засоби впливу на

аудиторію. Саме ця двошаровість дозволяє тексту не лише передавати факти, а й формувати ставлення читача до подій чи осіб [26].

У сучасному мовознавстві типологія текстів визначається як система класифікації, що ґрунтується на функціональних, жанрових і комунікативних критеріях. Її застосування до публіцистики дозволяє впорядкувати жанрові різновиди та виявити ключові ознаки, які зумовлюють прагматичний ефект тексту. Подібні висновки роблять і українські дослідники. У статті, підготовленій колективом авторів Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Структура публіцистичного тексту: загальні підходи», зазначається, що композиція публіцистичного матеріалу складається зі вступу, основного викладу події, аналітичних пояснень та висновків [27].

Окрім жанрової класифікації, публіцистичні тексти поділяються за функціональними ознаками. Серед основних функцій вирізняють:

- Інформативну – передача актуальних фактів;
- оцінну – формування ставлення до подій чи осіб;
- емоційну – вплив на почуття читача;
- мобілізаційну – заклик до дії або підтримки;
- ідеологічну – просування певної позиції чи наративу.

Ці функції часто реалізуються одночасно, що зумовлює складну прагматичну структуру публіцистичного тексту. Як зазначає Наталія Соловйова у статті «Специфіка жанрових форм публіцистичної творчості», функціональна багатошаровість є характерною рисою сучасної медіапубліцистики [25].

Типологія публіцистичних текстів традиційно описується з огляду на поєднання двох параметрів: жанрового та функціонального. З жанрового погляду в медіадискурсі виділяють інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні й репортажні жанри. До інформаційних належать новини, замітки, короткі повідомлення, де домінує стисла подача фактів без розгорнутої інтерпретації. Аналітичні жанри (стаття, огляд, коментар, колонка, редакційна стаття) передбачають пояснення причин подій, виявлення тенденцій, оцінку дій учасників та прогнозування можливих сценаріїв розвитку ситуації.

Художньо-публіцистичні жанри (есе, нарис, публіцистичний портрет) характеризуються більшою суб'єктивністю та образністю. Репортажні жанри (репортаж, інтерв'ю, звіт) створюють ефект присутності читача «на місці подій», поєднуючи інформативність із елементами оповіді [25].

Функціональна типологія публіцистичних текстів зосереджується на домінантній комунікативній меті: інформувати, переконувати, мобілізувати, розважати, формувати імідж або підтримувати суспільну дискусію. В одному тексті ці функції часто поєднуються: новинне повідомлення може містити елементи коментування, а аналітична колонка – посилення на конкретні факти, статистику, експертні оцінки, що виконують інформативну роль [25].

Кожен жанр має власну прагматичну спрямованість. Наприклад, інтерв'ю створює ефект достовірності, фейлетон додає емоційний вплив, а стаття – аргументацію. У матеріалах «The New York Times» аналітичні жанри часто використовуються для пояснення геополітичних процесів, тоді як «The Washington Post» поєднує репортаж і есе у висвітленні гуманітарних тем.

Структурно більшість публіцистичних текстів мають типову композицію: заголовок, підзаголовок (або лід), основну частину та висновковий сегмент. Заголовок у медіадискурсі виконує функцію першого фільтра уваги та водночас задає інтерпретаційну рамку: у ньому закладаються оцінні елементи, метафори, опозиції («агресія», «опір», «демократія проти авторитаризму»), які потім розгортаються в основному тексті. Лід концентрує ключову інформацію та основний ракурс події, зменшуючи когнітивне навантаження на читача й структуруючи подальше сприйняття тексту [25].

У статті колективу авторів з Інституту української мови НАН України «Поняттєва парадигма публіцистичного стилю» виділяються газетно-журнальний, теле- та радіопубліцистичний, а також інтернет-публіцистичний підстили, кожен із яких має власні лексико-стилістичні особливості [21]. Окремо підкреслюється, що мова ЗМІ тривалий час розглядається як підстиль публіцистичного стилю, що зумовлено специфікою словника, синтаксису й жанрової структури медіатекстів. Цю позицію підтримує

й Оксана Грицай у статті «Засоби масової інформації як окремий підстиль публіцистичного стилю», опублікованій у збірнику КПІ ім. Ігоря Сікорського [7].

Сучасні дослідження публіцистики звертають увагу на розмиття меж між жанрами: гібридні формати (аналітичний репортаж, колонка з елементами репортажу, мультимедійні лонгріди) поєднують кілька типів подачі інформації в одному матеріалі. Це особливо помітно у висвітленні воєнної тематики, де новини з фронту, аналітичні матеріали, інтерв'ю з військовими, історії цивільних часто інтегруються в єдиний наратив. [32]. Подібну структурну логіку публіцистичного тексту подає І. Лисенко, який, спираючись на жанрову класифікацію Л. Кройчика, виокремлює три взаємопов'язані складові – інформаційне повідомлення, аналітичне осмислення ситуації та емоційно-оцінний вплив на аудиторію; саме таке поєднання дозволяє комбінувати в одному медіатексті елементи різних жанрових груп [12].

Із переходом до цифрової епохи жанрова система публіцистики зазнала трансформацій. З'явилися нові формати: блоги, онлайн-колонки, мультимедійні репортажі які поєднують елементи класичних жанрів із інтерактивними засобами впливу.

У цьому дослідженні публіцистичні тексти розглядаються насамперед як елементи медіадискурсу провідних американських видань «The New York Times» та The Washington Post, у яких поєднуються інформаційні й аналітичні жанри. Такий фокус дозволяє простежити, як жанрові особливості текстів (заголовки, структура, тип жанру) взаємодіють із прагматичними стратегіями, що формують образ російсько-української війни для англомовної аудиторії.

Отже, типологія публіцистичного тексту – це не лише система класифікації жанрів, а й відображення сучасних тенденцій розвитку медіадискурсу, у якому традиційні жанрові межі дедалі частіше перетинаються. Для аналізу корпусу текстів у даній роботі важливо враховувати як класичні жанрові різновиди, так і явище гібридизації, що впливає на прагматичні характеристики публіцистики.

### 1.3 Типові елементи текстів воєнної тематики

Воєнна тематика у публіцистичних і медійних текстах є одним із найбільш досліджуваних напрямів сучасної лінгвістики та медіалінгвістики. Тексти воєнної тематики становлять окрему, специфічну ділянку публіцистичного та медійного дискурсу. Вони пов'язані з описом бойових дій, воєнно-політичних рішень, гуманітарних наслідків, досвіду військових і цивільних, а також із конструюванням історичної пам'яті про війну. У лінгвістичних дослідженнях воєнний дискурс розглядається як комплекс текстів, у яких поєднуються військово-технічні терміни, політичні оцінки, моральні категорії, емоційна лексика й елементи травматичного досвіду [19].

На лексичному рівні ключовою ознакою воєнних текстів є висока концентрація спеціалізованої військової термінології: назви видів і родів військ, озброєння, військової техніки, операцій, тактичних дій. Окремий шар становлять топоніми (назви міст, сіл, регіонів, фронтових напрямків) і власні назви військових формувань, підрозділів, міжнародних організацій. Важливою є також присутність лексики, що позначає гуманітарний вимір війни: «вимушені переселенці», «біженці», «обстріли цивільної інфраструктури», «гуманітарні коридори», «евакуація», «волонтерські ініціативи» тощо. У сукупності ці лексеми формують семантичне поле війни, у межах якого читач інтерпретує описувані події [19].

З наративного погляду воєнні тексти найчастіше організовані навколо опозицій «агресор — жертва», «захисник — нападник», «демократія — авторитаризм». Така бінарність дозволяє чітко розподілити ролі між учасниками конфлікту й задати моральні координати інтерпретації подій. Водночас сучасний воєнний дискурс включає й складніші наративи: про травму й відновлення, про солідарність міжнародної спільноти, про героїзацію оборонців і криміналізацію агресора. Ці наративи реалізуються через повторювані сюжети (історії про оборону міст, свідчення очевидців злочинів, опис гуманітарних катастроф) і стійкі образи (зруйновані будинки, підвали як сховища, черги за гуманітарною допомогою) [19].

Комунікативні умови воєнної тематики накладають додаткові обмеження на структуру та стиль тексту. У повідомленнях із фронту важливо забезпечити точність даних, не розголошуючи при цьому інформації, яка може зашкодити військовим операціям (місце дислокації, точний час, чисельність підрозділів тощо). Це зумовлює використання узагальненої лексики («на одному з напрямків», «у районі міста N», «уточнюються дані щодо втрат»), а також формулювань із елементами невизначеності. Водночас медіатексти про війну мають бути достатньо зрозумілими для широкої аудиторії, що змушує журналістів балансувати між термінологічною точністю та доступністю викладу [19].

Важливою рисою воєнних публікацій є високий ступінь емоційності й оцінності. Навіть у формально «нейтральних» новинах часто трапляються оцінні лексеми («жорстокий напад», «масований обстріл», «героїчний опір», «варварське руйнування»), які маркують позицію видання щодо подій. До тексту регулярно вводяться вербалізовані емоції постраждалих («страх», «розпач», «надія»), що сприяє емпатичній реакції читача. Отже, воєнні тексти виконують не лише інформативну, а й терапевтичну та мобілізаційну функції: вони допомагають суспільству осмислювати травматичні досвіди, водночас закріплюючи колективні оцінки агресії та оборони [34].

Тексти воєнної тематики тяжіють до чіткої композиції та лаконічності. Це пояснюється як жанровими особливостями (оперативні зведення, офіційні накази, інструкції), так і прагматичними завданнями. У військових повідомленнях часто застосовується принцип BLUF (Bottom Line Up Front) – головна думка подається на початку, що забезпечує швидке сприйняття інформації [34]. Така структура дозволяє уникати двозначностей і сприяє оперативному прийняттю рішень.

У журналістських матеріалах воєнної тематики структура також має свої особливості. Зазвичай це поєднання фактичної інформації (дати, цифри, географічні назви) з інтерпретаційними елементами (оцінки, коментарі експертів, цитати очевидців). Таким чином, текст виконує подвійну функцію:

інформує та формує ставлення до подій. Наприклад, у статтях американських газет про війну в Україні часто спочатку подається коротке повідомлення про подію («російські війська завдали ракетного удару по Києву»), а далі – коментарі політиків чи військових експертів, які пояснюють значення цієї події.

Воєнні тексти активно використовують метафоричні моделі, які допомагають створити образність і підсилити емоційний вплив. Поширеними є метафори «інформаційний фронт», «битва за уми», «економічна зброя». Такі образи дозволяють розширити рамку війни, показуючи її не лише як фізичне протистояння, а й як багатовимірний процес [4]. Ще однією характерною рисою є номіналізація (здійснення наступу, проведення операції), яка надає тексту офіційності та відстороненості. Використання пасивних конструкцій (було здійснено обстріл, було прийнято рішення) дозволяє зосередити увагу на події, а не на виконавцеві, що створює ефект об'єктивності. Як зазначає В. Балабін, саме такі конструкції формують «мову офіційних зведень», яка відрізняється від емоційно забарвленої мови репортажів [2].

У воєнних текстах широко застосовуються оцінні висловлювання («жорстокий напад», «героїчний опір»), які формують емоційне ставлення аудиторії. Важливу роль відіграють модальні конструкції («необхідно вжити заходів», «слід забезпечити»), що підкреслюють імперативність дій. Крім того, активно використовуються евіденційні маркери («за даними штабу», «як повідомляє пресслужба»), які підсилюють достовірність повідомлення [2].

До типових жанрів воєнної тематики належать:

- оперативні зведення – короткі повідомлення про перебіг бойових дій;
- офіційні накази та інструкції – документи, що регламентують дії військових;
- аналітичні статті – тексти, що пояснюють причини та наслідки подій;
- репортажі з місця подій – матеріали, які створюють ефект присутності;

- інтерв'ю з військовими та експертами – жанр, що поєднує інформаційну та інтерпретаційну функції.

Кожен із цих жанрів має власний набір мовних і структурних елементів, але всі вони спрямовані на створення образу війни як соціально значущого явища. Наприклад, оперативні зведення максимально лаконічні, тоді як репортажі часто містять емоційно забарвлену лексику, цитати очевидців і детальні описи.

З огляду на тему цієї роботи, воєнні публіцистичні тексти в американському медіадискурсі є центральним об'єктом аналізу. Саме через них «The New York Times» та «The Washington Post» конструюють образ російсько-української війни, визначають легітимність дій України й Росії, репрезентують позицію США та міжнародної спільноти. Послідовний аналіз типових елементів цих текстів – їхньої лексики, композиції, сюжетів – дає змогу виявити базові фрейми, через які війна пояснюється читачеві.

Таким чином, тексти воєнної тематики поєднують у собі термінологічну точність, структурну чіткість і прагматичну спрямованість. Вони не лише інформують про перебіг бойових дій, а й формують суспільні уявлення про війну, її учасників та наслідки. Завдяки використанню спеціалізованої лексики, стилістичних засобів і прагматичних маркерів такі тексти стають важливим інструментом інформаційної політики та впливу на громадську думку. Як показує колективна монографія «Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України», воєнний медіадискурс водночас відтворює реальні події та конструює заплановані наративи й ідеологічні впливи, що безпосередньо формують сприйняття війни в суспільстві [8].

#### **1.4 Лексико-стилістичні засоби прагматичного впливу у публіцистичних текстах**

Публіцистичний текст у медіадискурсі не лише «повідомляє» про події, а й цілеспрямовано впливає на адресата. Цей вплив реалізується, зокрема, через добір лексико-стилістичних засобів, які формують оцінку, задають емоційний

тон матеріалу, структурують увагу читача та підводять його до певних висновків. У сучасній лінгвістиці впливові функції публіцистики аналізують крізь призму критичного дискурс-аналізу, когнітивної метафорології, прагмалінгвістики та теорій персуазивної комунікації.

Як стверджують критичні теоретики дискурсу, серед яких австрійська соціолінгвістка Рут Водак та її співавтор Майкл Маєр, мовна практика медіа є процесом інтерпретації, а не просто репрезентації дійсності [125]. У цьому контексті публіцистика в умовах війни – це не стільки повідомлення фактів, скільки стратегічно спрямований дискурс, що працює через вибір лексики, фігур, синтаксису та їх комбінацій, щоб активувати певні соціально-культурні сценарії.

Метою цього підрозділу є не лише виклад класифікації лексико-стилістичних засобів прагматичного впливу, але й аналіз їхньої функції в конкретному контексті висвітлення воєнної тематики, з акцентом на роль міждисциплінарних підходів (когнітивної лінгвістики, медіапсихології, соціолінгвістики). Тут важливо враховувати як мікролінгвістичні структури (лексика, тропи, синтаксис), так і макроаспекти: як ці засоби співпрацюють із загальними ідеологічними стратегіями, як їх інтерпретує аудиторія, і як вони віддзеркалюють владні відносини.

На лексичному рівні важливу роль відіграє оцінна лексика: прикметники, прислівники, дієслова зі смисловою або емоційною конотацією. Саме вони перетворюють «подію» на «подію з певною моральною оцінкою». Наприклад, поєднання лексеми «attack» з означеннями «brutal», «unprovoked», «massive» не лише інформує про факт агресії, а й репрезентує його як однозначно неприйнятний, аморальний акт.

Оцінні лексеми виконують функцію сигналів, які знижують інтерпретаційну невизначеність: читачу не потрібно самостійно добудовувати оцінку, оскільки вона імпліцитно вже задана журналістом. Як показують сучасні українські дослідження медіадискурсу війни (насамперед згадана уже раніше колективна монографія «Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України» за ред. С. Романюк), лексеми на позначення «своїх» («захисники»,

«герої», «волонтери») та «чужих» («окупанти», «агресори», «терористи») вибудовують своєрідну моральну карту конфлікту й закріплюють опозицію «ми – вони» [8].

У теоріях критичного дискурс-аналізу, зокрема в підході британського лінгвіста Н. Ферклафа, повторюваність оцінних означень у медіатекстах розглядається як один із механізмів закріплення ідеологічних наративів: через постійне відтворення лексем на кшталт «оборона», «жорстокий напад» вони поступово сприймаються як «самозрозумілі» та посідають домінантне місце в семантичному полі [58].

Коекзистуючи з модальними маркерами, оцінні лексеми утворюють гібридні одиниці, наприклад, «жорстокий напад мусить бути засуджений», де саме поняття вже не лише описує, а закликає до дії.

Окремо слід виділити категорію модальності – лексичні та граматичні маркери ступеня впевненості, необхідності, можливості («may», «might», «must», «is likely to», «reportedly», «according to officials»). Епістемічні модальні маркери сигналізують рівень достовірності інформації, а деонтичні – оцінку дій у термінах «повинен/не повинен». Через них медіа не лише описують реальність, а й пропонують модель того, що є «неминучим», «бажаним» або «неприпустимим». У воєнних публікаціях це особливо важливо для легітимації або критики політичних рішень щодо військової допомоги, санкцій, дипломатичних переговорів. [58].

Деонтичні використовуються як інструменти нормативності у публіцистичних закликах. Наприклад: «Захід має підтримати Україну», «Україна повинна вистояти» – такі формулювання створюють відчуття неминучості й правил гри, які не можна ігнорувати. У когнітивній лінгвістиці підходу Дж. Лакоффа та М. Джонсона модальність часто розглядається як внутрішня сила тексту, що пронизує образні конструкції, встановлюючи межу між дозволеним і небажаним [80].

Характерною рисою публіцистики є змішування різних стилістичних регістрів, що дозволяє одночасно зберігати престижність мовлення й

підсилювати емоційну залученість адресата. Як підкреслює український мовознавець О. Д. Пономарів, публіцистичний стиль, будучи водночас інформативним та впливовим, активно залучає розмовно-просторічну й діалектну лексику поряд із книжними засобами; таке поєднання посилює експресивність тексту й сприяє зменшенню дистанції між автором і масовою аудиторією [20]. Наприклад, термін «вітчизна» (високий стиль) може сусідувати з «рашисти» або «орки» (жаргон) – таким чином текст одночасно апелює до урочистих цінностей і «мови вулиці», що підсилює довіру й емоційний заряд.

Особливе місце посідають тропи, передусім метафора, метонімія, синекдоха та перифраз. Когнітивна теорія метафори (Дж. Лакофф, М. Джонсон) показує, що метафоричні моделі не просто «прикрашають» текст, а структурують мислення: війна може концептуалізуватися як «хвороба» («to spread», «to infect»), «стихийне лихо» («wave of attacks», «storm of missiles»), «гра» («moves», «stakes») або «моральна битва» («fight for freedom», «struggle for democracy»). У воєнних публіцистичних текстах американських медіа особливо продуктивними є метафори, які підкреслюють асиметрію сил і моральний вимір конфлікту: Україна як «resilient democracy under siege», Росія як «aggressor», «invader», «authoritarian regime».

Як показує британський лінгвіст Джонатан Чартеріс-Блек, у монографії *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor* метафора в політичному дискурсі розглядається як один із головних інструментів переконання: вона формує спосіб бачення політичних подій і впливає на емоції адресата, роблячи певні інтерпретації «правильними» та очікуваними [50]. Розроблений ним підхід *Critical Metaphor Analysis* демонструє, як системний добір метафор дозволяє політикам і журналістам конструювати наративи війни, гри чи шляху й закріплювати відповідні символи боротьби [49]. У публіцистиці метафори війни часто активуються через образи стихії, боротьби або гри. У заголовках типу «Ukraine fights back» чи «Battle for democracy» ми бачимо, як метафора перетворює подію на символічний акт із моральним підтекстом.

Метонімія та синекдоха дозволяють замінити складні реалії компактними позначеннями: «Kyiv decided», «the White House announced», «the Kremlin denies» персоніфікують інституції, надаючи їм рис діючих осіб. Вислів «boots on the ground» вербалізує присутність військ через частину («чоботи») замість цілого («солдати»), конденсуючи складні політичні рішення до зрозумілого образу. Перифрази й евфемізми («collateral damage», «special military operation») у політичному та воєнному дискурсі часто виконують маніпулятивну функцію: вони пом'якшують або маскують справжню природу подій, знімаючи емоційний ефект від прямої номінації. Це ефективний прийом «знеособлення» конфлікту, коли людський вимір підмінюється технічними чи тілесними деталями; на маніпулятивний потенціал таких евфемістичних і спеціальних військових виразів у воєнно-політичному дискурсі – звертає увагу Х. Галицька, показуючи, як вони пом'якшують сприйняття насильства та приховують реальні втрати [6].

Епітет підсилює образ і закріплює стереотип: «жорстокий диктатор», «братній народ», «героїчний захисник». Як зауважують Н. Бабич та О. Жук, аналізуючи мовні стереотипи в сучасних ЗМІ, багаторазове відтворення однакових оцінних означень поступово перетворює їх на стійкі мовні кліше, які сприймаються аудиторією як частина «нормальної» лексики [1].

Перифраз – це описове або евфемістичне іменування, що передає оцінку. Професорка К. Серажим у статті про евфемізацію в політичному дискурсі розглядає описовий перифраз як один із провідних засобів непрямого вираження ставлення: замість прямої назви «Росія» медіа використовують евфемістичні формули на кшталт «східний сусід», «імперія зла», «країна-бензоколонка», які маскують оцінний компонент і водночас задають читачеві готовий інтерпретаційний код [23].

На синтаксичному та текстовому рівнях до засобів прагматичного впливу належать риторичні запитання, паралелізм, антитеза, парцеляція, інверсія. Риторичні запитання («How long can the world look away?») активізують участь читача у комунікації, спонукаючи його внутрішньо відповісти й тим самим прийняти задану автором позицію. Антитези й паралельні конструкції («not with

words but with weapons», «not liberation but occupation») створюють виразні опозиції, які спрощують моральну картину світу, зводячи її до чітких дихотомій. Парцеляція («They fled. In panic. Under fire.») розгортає висловлювання в серію коротких фрагментів, що підсилюють емоційний вплив та відчуття драматизму.

«Хіба ми можемо мовчати?» або «Чи світ залишиться байдужим?» – це приклади риторичних запитань, що створюють емоційний тиск. Т. В. Бурмістенко показує, що в офіційній та політичній промові риторичне запитання виконує передусім персуазивну функцію: воно не розраховане на відповідь, а покликане активізувати емоційно-оцінну й моральну реакцію адресата [5]

Паралельні структури й антитези («не з миром, а з війною», «не зі словом, а з мечем») формують ритм і контраст, допомагають виокремити ключові смислові опозиції та зробити висловлювання більш динамічним. Вони організують текст у легко впізнавані мовні «блоки», завдяки чому повідомлення сприймається як упорядковане й аргументоване. Як зазначає британський критик Р. Фаулер, подібні фігури повтору й протиставлення підсилюють логічну структурованість висловлювання, полегшують запам'ятовування меседжів і посилюють їх ідеологічний ефект у медіадискурсі [62].

Вибір між активом («Армія звільнила місто») і пасивом («Місто було звільнене») є стратегічним. Професор Н. Ферклаф пояснює, що пасивні форми дозволяють уникати прямого звинувачення, створюючи ілюзію нейтральності [58]. Українські корпусні спостереження підтверджують цю тенденцію: у текстах про руйнування часто вживаються пасиви, щоб зменшити відчуття відповідальності.

«Ми вистоїмо. Обов'язково. Разом» – парцеляція розгортає висловлювання в послідовність коротких, ударних фраз, які створюють напруження, драматизм і виразний ефект гасла. Поділ цілісного речення на окремі синтаксичні відрізки імітує усне, емоційно насичене мовлення та задає чіткий ритм, у якому кожне слово звучить як окремий заклик. Українська дослідниця С. Єрмоленко пояснює,

що такий прийом «сповільнює» текст, дозволяючи кожній частині набрати риторичної ваги й сильніше впливати на почуття адресата [9].

Жоден із наведених засобів не існує у вакуумі – усі вони підпорядковуються ширшим ідеологічним і когнітивним структурам. У теорії дискурсу Т. А. ван Дейка ідеологія розглядається як система групових уявлень, яка рідко вербалізується напряду: вона реалізується через вибір тем, лексики, синтаксичних структур, через імплікації та пресупозиції – тобто, зокрема, і через те, що лишається невисловленим явно [121]. Саме замовчування, еліipsis, фокусування на певних деталях і приховування інших утворюють прагматичну стратегію впливу..

З цього погляду, публіцистичний текст є не лише мовним продуктом, а когнітивно-ідеологічним артефактом, який програмує сприйняття. Наприклад, повторюване використання метафори «боротьба» активує ментальну модель конфлікту, а деонтична модальність перетворює цю модель на нормативну поведінкову схему («ми повинні боротися», «світ має реагувати»).

Усі згадані лексико-стилістичні засоби не функціонують ізольовано. У конкретному тексті вони утворюють цілісний прагматичний комплекс, підпорядкований домінантному фрейму: «справедлива оборона», «жорстока агресія», «міжнародна солідарність», «втома від війни» тощо. Саме аналіз такого комплексу в текстах «The New York Times» та «The Washington Post» уможлиблює опис того, як формуються й підтримуються медійні наративи про російсько-українську війну.

Таким чином, лексико-стилістичні засоби у публіцистиці виконують не декоративну, а світоглядотворчу функцію. Вони структурують спосіб мислення, задають межі дискурсивної інтерпретації, а отже, стають механізмом формування колективної свідомості. Як підсумовує Н. Ферклаф, «мова не просто описує світ вона його створює» [57].

### 1.5 Прагматичний підхід до медіадискурсу

Прагматика як розділ лінгвістики зосереджується на дослідженні того, як мова функціонує у реальному спілкуванні, тобто як висловлювання пов'язані з намірами мовця, очікуваннями адресата та конкретним контекстом. Класичні праці Дж. Остіна та Дж. Серля сформували теорію мовленнєвих актів, у межах якої кожне висловлювання розглядається як дія, що має іллокутивну силу (ствердження, наказ, прохання, попередження тощо) і перлокутивний ефект (вплив на адресата). У медійному дискурсі це означає, що журналістський текст завжди є не лише описом подій, а й певним актом – інформуванням, переконанням, мобілізацією, легітимацією чи делегітимацією позицій.

Коли йдеться про медіадискурс, прагматичний підхід набуває особливого значення, оскільки саме через мову мас-медіа здійснюється вплив на суспільну свідомість, формуються оцінки, позиції та поведінкові моделі [81].

Як зазначає британський лінгвіст Джофрі Ліч (автор фундаментальної праці «Principles of Pragmatics»), прагматика дозволяє виявити приховані механізми переконання – ті, що не проголошені прямо, але керують інтерпретацією тексту [81]. У медійному середовищі ці механізми проявляються особливо виразно: журналіст чи редактор, вибираючи певну форму мовлення, створює рамку, у якій читач несвідомо формує потрібну реакцію.

Прагматичний підхід до медіадискурсу розглядає повідомлення не лише як одиницю змісту, а як мовленнєвий акт, що має ціль, мотив і результат. Як відзначає український дослідник А. В. Шугаєв (Херсонський державний університет), поєднання когнітивно-семантичних і комунікативно-прагматичних аспектів аналізу медіадискурсу дає змогу простежити, як за допомогою мовних засобів конструюються соціальні смисли та іміджеві моделі інституцій [33].

На думку американського філософа мови Джона Серля, кожен акт мовлення має іллокутивну силу, тобто потенціал впливу, який активується в конкретній ситуації комунікації [101]. У медіадискурсі ця сила реалізується через заголовки, оцінні слова, коментарі експертів, інтонаційні акценти, модальні конструкції. Наприклад, фраза «уряд має діяти негайно» містить не

просто твердження, а заклик – директивний акт, який впливає на оцінку аудиторії.

Один із впливових вимірів прагматики пов'язаний із теорією релевантності Д. Спербера й Д. Вілсона, яка пояснює інтерпретацію висловлювань як прагнення до оптимального співвідношення між когнітивною вигодою й обсягом зусиль, потрібних для обробки інформації. З цього погляду, журналістський текст у воєнних умовах має бути достатньо інформативним, щоб виправдати увагу читача, але й структурованим так, щоб не перевантажувати його деталями. Заголовки, підзаголовки, виділення ключових цитат, ілюстрації – усе це інструменти управління релевантністю [104]. Публіцистичні тексти побудовані саме так, щоб мінімізувати зусилля аудиторії, але максимізувати ефект – через короткі, емоційно забарвлені вислови, інтонаційно навантажені заголовки, цитати, риторичні запитання.

Ключовими категоріями прагматичного аналізу медіадискурсу є пресупозиція, імплікатура, контекст та комунікативна стратегія. Пресупозиції – це припущення, які текст подає як уже відомі й беззаперечні (наприклад, факт триваючої війни, статус України як жертви агресії, легітимність міжнародної підтримки). Імплікатури дозволяють медіа «говорити більше, ніж сказано прямо», особливо в чутливих політичних питаннях. Контекст у медійному дискурсі включає не лише конкретну ситуацію подій, а й ширший історичний, політичний та культурний фон, а також попередні тексти, до яких відсилає даний матеріал.

Пресупозиція – це інформація, яку текст передбачає як відому або безсумнівну. Наприклад, вислів «Україна продовжує боротьбу» передбачає факт попередньої боротьби. Як показує українська дослідниця І. Мірошніченко, у масмедійних текстах пресупозиції виступають «семантичними компресорами» прихованого змісту: вони задають неявні передумови, що впливають на інтерпретацію новин навіть без прямого проголошення фактів [15].

Інший важливий напрямок прагматичних досліджень пов'язаний із кооперативним принципом Г. Грайса та концепцією імплікатур. Згідно з цією

теорією, значна частина смислу в комунікації не проговорюється експліцитно, а виводиться адресатом на основі контексту, фонових знань і очікувань щодо раціональності мовця. У медіадискурсі імплікатурними є, наприклад, натяки на відповідальність певного політичного актора, припущення про «справжні мотиви» дій, оцінки, сформульовані через вибір цитованих джерел, а не прямі авторські коментарі. [65]. Спираючись на ці засади, українська дослідниця І. Мірошніченко розглядає імплікатури в мас-медійному дискурсі як прихований смисловий шар, через який журналіст може передавати оцінки та ставлення без їх прямої вербалізації. Так, у вислові «Деякі депутати знову не з'явилися на засіданні» на поверхні констатується лише факт відсутності, проте імпліцитно вибудовується негативна характеристика цих політиків як безвідповідальних чи недобросовісних [15].

Контекст у прагматичі медіадискурсу охоплює не лише ситуацію комунікації, а й соціальні, політичні та культурні чинники. Як підкреслює І. Г. Мірошніченко, медіадискурс є «когнітивно-прагматичним середовищем», у якому вербальне повідомлення нерозривно пов'язане з екстралінгвістичними параметрами – культурно зумовленими способами кодування й декодування, соціально-історичним та політико-ідеологічним контекстом; саме тому один і той самий текст може мати протилежні ефекти в різних спільнотах [16].

Під прагматичною стратегією у даному дослідженні розуміємо цілеспрямоване використання мовних засобів для досягнення певного комунікативного ефекту в медійному тексті. У воєнному медіадискурсі можна виокремити, зокрема, інформативну, персуазивну та маніпулятивну стратегії. Інформативна стратегія зорієнтована на максимально точну та повну передачу фактів; персуазивна – на переконання читача в правомірності певної інтерпретації подій; маніпулятивна – на приховану корекцію сприйняття через добір тем, мовних засобів, цитованих джерел, способів фокусування уваги. [11].

Інформативна стратегія спрямована на структурування й передавання нових знань, але реалізує приховану інтенцію через добір і ієрархізацію фактів (news values), порядок подачі (інверсійна піраміда, заголовок – лід – деталі), а

також через вибір джерел та способи атрибуції («officials say», «according to...»), що створює фрейм події й задає інтерпретаційні межі. Прагматично вона спирається на евіденційність (тип і статус джерела), модифікатори достовірності (hedges), нейтралізовану оцінність у фактуальному стилі й контроль видимості агента через актив/пасив/номіналізацію. У воєнному медіадискурсі така стратегія організує поле смислів, задаючи «фон» для подальшої оцінності, навіть якщо стиль декларує нейтральність [84].

Персуазивна стратегія орієнтована на раціональне переконання читача за допомогою аргументативних схем (дані – висновок – підстава/підкріплення), модальних маркерів (must/should; «має», «слід»), логіко-каузальних зв'язок (thus, therefore; «тому», «відтак»), а також посилань на авторитетні джерела, експертні цитати й статистику. У редакційних жанрах (op-ed, editorial) вона поєднує логос (доводи), етос (довіра до інституцій/експертів) та стриманий патос (оцінні прикметники/прислівники, маркери певності/сумніву), залишаючись верифікованою. Для воєнної тематики типовими є зіставні аргументи (cost–benefit, ризики ескалації), апеляції до норм міжнародного права та прецедентів [125].

Маніпулятивна стратегія досягає прагматичної мети через емоційно насичену лексику, оцінні ярлики, евфемізацію («collateral damage») або дисфемізацію («brutal onslaught»), риторичні фігури (гіпербола, парцеляція, риторичні запитання), пресупозиції та імплікатури, а також через замовчування/селективність фактів і візуальне фреймування. Часто змінює видимість агента (пасив, номіналізації), розмиває причинно-наслідкові зв'язки або підміняє причинність часовою суміжністю, підсилюючи навіювання. У воєнному висвітленні це проявляється у лексемах із високим емоційним потенціалом, у «моральних категоризаціях» сторін та у викривленні пропорційності подій [62].

Як показує аналіз антивоєнних звернень Президента України, здійснений І. Недайною, у сучасному воєнному медіадискурсі прагматичні стратегії поєднують раціональний (чітко прорахований, інформативно-аналітичний)

компонент із потужним емоційним (мобілізаційним) посиленням [18]. Саме тому тексти про війну часто поєднують фактичні дані й статистику з риторикою співпереживання, формуючи в читача відчуття причетності до подій.

У працях польської дослідниці комунікації Гражини Габрайської наголошується, що ефективність медіадискурсу ґрунтується на поєднанні інформативної та впливової функцій: на рівні змісту повідомлення декларується «нейтральне» інформування, натомість на прагматичному рівні реалізується намір переконати адресата чи схилити його до певної інтерпретації подій. Саме тому найдієвіші медіатексти виглядають як звичайна передача фактів, але структуровані так, щоб непомітно спрямовувати оцінки й емоції читача [66].

Прагматичний підхід тісно пов'язаний із когнітивною лінгвістикою. У цьому контексті Теун ван Дейк розглядає медіадискурс як «механізм контролю знання» [120]. На його думку прагматика не обмежується формами мовлення, а пояснює як мова структурує уявлення про реальність.

Прагматичний підхід тісно пов'язаний із критичним дискурс-аналізом і когнітивною лінгвістикою. Критичний дискурс-аналіз (Н. Феркло, Т. ван Дейк) підкреслює, що медіатексти не лише відображають соціальну реальність, а й беруть участь у її конструюванні через нормалізацію певних інтерпретацій. Когнітивна перспектива (Дж. Лакофф, Дж. Чартеріс-Блек) дозволяє досліджувати, як метафоричні моделі, фрейми та сценарії структурують уявлення про війну, демократію, агресію, солідарність. Поєднання цих підходів дає змогу розглядати медіадискурс як механізм контролю знання: він визначає, які факти стають видимими, які замовчуються, а які подаються як другорядні.

У цьому сенсі західні лінгвісти, зокрема Джонатан Чартеріс-Блек, підкреслюють важливість прагматичних аспектів метафори – вона не просто пояснює, а переконує, створює когнітивну «рамку» для оцінки ситуації [49]. Прагматична функція метафори полягає у формуванні спільного досвіду між автором і читачем, де «війна» постає не лише як подія, а як моральний конфлікт.

У контексті російсько-української війни прагматичний аналіз медіатекстів «The New York Times» та «The Washington Post» дозволяє виявити, як саме ці

видання конструюють образ конфлікту: які мовленнєві акти домінують у висвітленні (звернення, попередження, звинувачення, заклики), як розподіляються ролі між учасниками подій, які пресупозиції закладаються щодо легітимності оборони України й відповідальності Росії, яким чином через модальність і цитування експертів оформлюється ступінь упевненості або сумніву щодо окремих тверджень. [67].

Через прагматичну призму стає очевидним, що медіадискурс не лише передає інформацію, а й виконує терапевтичну, мобілізаційну та інтеграційну функції. Наприклад, заголовки «Ми тримаємось», «Крок за кроком до перемоги» мають не просто повідомлювальний, а перформативний характер – вони створюють відчуття участі й підтримки.

У цьому контексті, як підсумовує професорка К. Серажим, прагматика виводить дослідження мови медіа за межі опису структури – вона пояснює, як слова діють у соціумі, які емоції вони пробуджують, як трансформують реальність [24]. Прагматичний підхід до медіадискурсу дозволяє побачити медіатекст не як нейтральне повідомлення, а як інструмент впливу, де кожна мовна одиниця виконує функцію соціальної дії. Він об'єднує елементи когнітивної лінгвістики, семантики, психології та соціальної комунікації. Через аналіз мовленнєвих актів, імплікатур, пресупозицій і стратегій можна виявити, як журналісти структурують реальність і формують суспільні оцінки. Прагматичний підхід, таким чином, стає ключем до розуміння не лише того, що говорять медіа, а й навіщо і як саме вони це роблять.

Підсумовуючи, у цьому розділі здійснено огляд теоретичних засад дослідження медіадискурсу та його прагматичних характеристик у контексті висвітлення воєнної тематики. Аналіз наукових підходів показав, що медіадискурс є складним соціально-комунікативним феноменом, який поєднує мовні, когнітивні, ідеологічні та культурні компоненти. Він не лише відображає дійсність, а й активно конструє її, формуючи уявлення про події, учасників та причинно-наслідкові зв'язки. З'ясовано, що медіадискурс у сучасному мовознавстві розглядається як багатовимірна система, у якій текст функціонує в

єдності з екстралінгвістичними чинниками – соціальними, психологічними та культурними. Особливу роль відіграє його прагматична складова, адже саме через мовні дії журналістів і редакторів реалізуються комунікативні наміри впливу на масову свідомість. Публіцистичний стиль, який становить основу медіадискурсу, характеризується поєднанням інформативної та оцінної функцій, що забезпечує баланс між передачею фактів і формуванням інтерпретаційних рамок.

Встановлено, що типологія публіцистичних текстів охоплює інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні та репортажні жанри, які відрізняються ступенем експресивності, структурою й прагматичною настановою. У сучасних медіа спостерігається тенденція до жанрової гібридизації, коли межі між аналітичними, емоційними та інформаційними форматами стираються, що підсилює вплив на читача й ускладнює дискурсивну структуру текстів.

У цьому розділі також наголошено, що тексти воєнної тематики мають специфічні лексико-стилістичні та прагматичні особливості. Для них характерні термінологічна точність, використання політичної та оцінної лексики, а також активне застосування метафор, епітетів, номіналізацій і пасивних конструкцій. Ці засоби забезпечують баланс між інформуванням і формуванням емоційно-оцінного ставлення до подій, сприяючи легітимації певних інтерпретаційних моделей.

Окрему увагу приділено лексико-стилістичним засобам прагматичного впливу, які виступають ключовими інструментами створення суспільних наративів. Оцінна лексика, модальні конструкції, метафори, перифрази, парцеляція та риторичні запитання формують емоційне залучення адресата, створюють ефект довіри й спільності з автором. Такі елементи не лише прикрашають текст, а й слугують механізмом ідеологічного кодування повідомлень.

Прагматичний підхід до аналізу медіадискурсу дозволяє виявити глибинні смисли комунікації, зокрема механізми пресупозиції, імплікатури, іллокутивної сили висловлювань та мовленнєвих актів. Через них мова ЗМІ набуває функції

соціальної дії, впливаючи на поведінкові моделі й суспільні оцінки. Поєднання когнітивно-прагматичного, дискурсивного й критичного аналізів забезпечує розуміння того, як засоби масової інформації формують політичні, етичні та емоційні наративи про війну.

Отже, теоретичний базис, викладений у першому розділі, створює підґрунтя для подальшого дослідження жанрових, заголовкових і прагматичних особливостей висвітлення російсько-української війни в американських медіа. Отримані узагальнення дозволяють перейти від загальнотеоретичних положень до аналізу окконкретних текстів, їхньої структури, прагматичних стратегій та комунікативних ефектів.

## **РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВІ ТА ЗАГОЛОВКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ГАЗЕТАХ «The New York Times» ТА «THE WASHINGTON POST»**

### **2.1 Жанрова динаміка висвітлення російсько-української війни у «The New York Times» та «The Washington Post»**

Висвітлення російсько-української війни у провідних американських виданнях «The New York Times» та «The Washington Post» демонструє значну та багатовимірну еволюцію журналістських жанрів. Ця динаміка виходить за межі простого інформування про події та перетворює медійний дискурс на активний елемент самого конфлікту. Аналіз показує, що протягом війни відбувся перехід від традиційних геополітичних аналітичних рамок до складної, багатожанрової екосистеми, що характеризується методологічними інноваціями, поглибленим фокусом на людському вимірі трагедії та безпрецедентною увагою до правової підзвітності. Ця динамічна трансформація відображає не лише зміну характеру самого конфлікту, від гібридної агресії до повномасштабного вторгнення, але й фундаментальну зміну ролі провідних медіа у висвітленні воєн ХХІ століття. Журналістика в цьому контексті перестає бути лише літописцем подій, перетворюючись на інструмент верифікації, документування воєнних злочинів та формування міжнародної громадської думки, що безпосередньо впливає на політичні рішення [45].

Для глибокого розуміння медійного висвітлення російсько-української війни необхідно вийти за межі формальної класифікації журналістських матеріалів. У контексті воєнної журналістики жанри функціонують не як нейтральні контейнери для інформації, а як активні «фрейми» (концептуальні рамки), що структурують реальність, визначають моральну відповідальність сторін та спрямовують інтерпретацію подій аудиторією. Ця функція значно посилюється в умовах інформаційної війни, де кожен текст, фотографія чи відео стають частиною боротьби за наративи.

У цьому дослідженні використовується теорія фреймінгу Роберта Ентмана, яка полягає у виборі певних аспектів реальності та наданні їм більшої значущості в тексті з метою просування конкретного визначення проблеми, причинно-наслідкової інтерпретації, моральної оцінки та/або рекомендації щодо її вирішення. Академічні дослідження підтверджують, що центральною функцією фреймінгу в цьому конфлікті є конструювання дихотомії «жертва-агресор». Аналіз публікацій «The New York Times» демонструє послідовне представлення України як жертви, а Росії як агресора. Водночас російські державні медіа, такі як ТАСС, інвертують цей наратив, зображуючи Росію жертвою провокацій з боку України та США. Аналогічно, критичний дискурс-аналіз матеріалів «The Washington Post» показує, що видання зосереджується на негативних аспектах вторгнення, вибудовуючи чіткий наратив про агресію Росії, водночас позитивно висвітлюючи реакцію США [37].

Доповнюючи теорію фреймінгу, критичний дискурс-аналіз (КДА) дозволяє дослідити, як мова, влада та ідеологія вбудовані в жанрові конвенції. Вибір лексики, наприклад, «вторгнення» (invasion) проти «спеціальної військової операції» (special military operation), або «різанина» (slaughter) проти «бійні» (carnage) є не просто семантичним, а ідеологічним актом, що формує громадську думку та відображає політичну позицію видання. КДА допомагає виявити «приховані ідеологічні смисли» в новинних текстах. На динаміку жанрів також впливає концепція «циклу уваги до проблеми» (Ентоні Даунс, 1972), яка пояснює коливання в обсязі та інтенсивності висвітлення. Хоча війна є надто значущою подією, щоб повністю зникнути з порядку денного, інтенсивність висвітлення та фокус певних жанрів можуть змінюватися з часом, адаптуючись до різних етапів конфлікту.

Важливо, що теоретичні рамки фреймінгу та КДА є не лише аналітичними інструментами дослідників, але й частиною «метанаративу» самого конфлікту. Наприклад, російські офіційні особи відкрито звинувачують західні ЗМІ у використанні різних «фреймів». Це свідчить про усвідомлення ними цих концепцій та їх застосування в інформаційній війні. Таким чином, аналіз жанрів

як фреймів є не просто зовнішньою академічною критикою, а дослідженням поля битви в інформаційній війні, яке визнають самі учасники. Послідовне застосування фрейму «агресор-жертва» в «The New York Times» та «The Washington Post» створює потужний моральний і політичний консенсус у західному медійному ландшафті. Це єдине фреймування, відображаючи реальність на місцях, водночас виконує геополітичну функцію, формуючи суспільну згоду на надання військової допомоги Україні та запровадження санкцій проти Росії, як зазначають деякі критичні аналізи. Це піднімає питання про межу між об'єктивним репортажем та узгодженням з цілями західної зовнішньої політики [35].

У початковій фазі російсько-української війни, з 2014 по 2021 рік, висвітлення конфлікту в «The New York Times» та «The Washington Post» переважно відбувалося в рамках традиційних, «елітоцентричних» журналістських жанрів. Конфлікт фреймувався насамперед як геополітична криза та порушення міжнародного права, з меншим акцентом на детальному висвітленні людського досвіду війни. Висвітлення анексії Криму у 2014 році було зосереджене на правових та політичних аспектах. Наратив концентрувався на порушенні Росією міжнародного права, зокрема Будапештського меморандуму, та геополітичних наслідках перекроювання кордонів у Європі. Аналітичні статті та колонки досліджували мотивацію Володимира Путіна, фреймуючи анексію як «мачистську авантюру» та виклик Заходу. Тональність матеріалів була засуджувальною, проте жанрово це був переважно дипломатичний та аналітичний дискурс, а не емоційно-насичений репортаж з місця подій.

Збиття літака рейсу MH17 у липні 2014 р., дещо змістило жанровий фокус у бік розслідувальної журналістики, однак ця подія також розглядалася крізь призму міжнародних відносин. Увага була прикута до встановлення відповідальності держав, правових механізмів відшкодування та геополітичних наслідків. Репортажі значною мірою спиралися на офіційні джерела, дані Об'єднаної слідчої групи (JIT) та заяви західних урядів, що посилювало

державоцентричне фреймування конфлікту. Робота OSINT-груп, таких як Bellingcat, вже тоді привертала увагу, але ще не була повністю інтегрована в мейнстримні журналістські жанри провідних видань [92].

Війна на Донбасі, що тривала з меншою інтенсивністю, отримувала спорадичну увагу і часто фреймувалася як «заморожений конфлікт» або «глухий кут». Домінуючим жанром був новинний аналіз, зосереджений на Мінських угодах та патовій ситуації, а не на щоденних історіях людей чи глибоких репортажах з поля бою. Такий вибір жанрів у цей період відображав «вертикальний» підхід до висвітлення конфлікту. Головними дійовими особами в новинних наративах були держави, дипломати та міжнародні організації. Голоси звичайних українців були присутні, але значною мірою маргіналізовані на користь геополітичного аналізу. Цей підхід створював у багатьох західних читачів уявлення про конфлікт як про щось віддалене та абстрактне. Логічний ланцюжок тут очевидний: аналіз джерел 2014-2021 рр. показує фокус на міжнародному праві та дипломатії; використовується мова міжнародних відносин («ревізійністська політика», «геополітичні інтереси»); це різко контрастує з висвітленням після 2022 року, яке насичене особистими свідченнями та людиноцентричним фреймуванням. Цей контраст виявляє системний вибір у ранній фазі війни представляти її як проблему, що має вирішуватися на рівні держав, а не як живу людську трагедію. Таке фреймування, ймовірно, вплинуло на відносно стриману політичну реакцію Заходу до повномасштабного вторгнення [79].

Повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого 2022 р. спричинило драматичне й негайне розширення жанрового репертуару американських видань. Абстрактна геополітична рамка була зруйнована і замінена на вісцеральний, людиноцентричний наратив, що використовував широкий спектр жанрів для відображення безпосередності та жорстокості війни. Насамперед, обидва видання розгорнули великі кореспондентські мережі в Україні, забезпечуючи постійний потік екстрених новин (breaking news) та репортажів з місця подій – з Києва, Харкова, Миколаєва та інших прифронтових міст. Цей жанр наголошував

на оперативності, свідченнях очевидців та прямому досвіді переживання конфлікту. Ключову роль почав відігравати візуальний компонент. Потужні фоторепортажі та окремі знімки зосередилися на «людській ціні» війни: біженцях, жертвах серед цивільного населення, зруйнованих будинках та емоційних сценах прощання. Цей жанр слугував для пробудження емпатії та перетворення абстрактного поняття «війна» на відчутну та емоційно резонансну реальність. Нагороди, отримані за ці роботи, прямо відзначали їхній фокус на «людській ціні» конфлікту [88].

Стандартним жанром стали також розлогі нариси (feature stories) та історії, що розповідали про долі окремих українців: військових, медиків, волонтерів та цивільних, які готувалися до боротьби. Ці нарativi персоніфікували конфлікт, фреймуючи його як національну боротьбу за виживання, втілену в історіях звичайних людей. Водночас виникла помітна динаміка, особливо в «The New York Times», де високоякісні репортажі з місць подій про звірства російської армії співіснували з суперечливими редакційними статтями (editorials), які, на думку критиків, просуvalи ідею територіальних поступок з боку України. Це висвітлює жанрову напруженість усередині самого видання: новинний жанр був зосереджений на документуванні реальності, тоді як редакційний – на пропонуванні політичних рішень, що іноді призводило до очевидних суперечностей. Критики звинувачували редакційну колегію «NYT» в «умиротворенні агресора» та підриві роботи власних репортерів [111].

Цей «вибух» людиноцентричних жанрів після 2022 р. був не випадковим, а радше стратегічним наротивним вибором, спрямованим на створення та підтримку суспільної підтримки України на Заході. Змістивши фрейм зі складної геополітичної суперечки на чітку моральну історію про націю, що бореться за своє існування, висвітлення зробило аргументи на користь допомоги більш переконливими та емоційно резонансними. Внутрішня напруженість у «The New York Times» між новинними та редакційними жанрами, у свою чергу, виявляє фундаментальну дискусію всередині західного лібералізму про межі втручання та визначення «прагматичного» миру. Новинні сторінки представляли аргументи

на користь повної перемоги України, що ґрунтувалися на моральній ясності українського опору та російської жорстокості, тоді як редакційна колонка вводила реальну політику розрахунку ризиків та витрат. Ця жанрово диференційована дискусія в межах одного видання слугує мікрокосмом ширших політичних дебатів у Вашингтоні та інших західних столицях [56].

Російсько-українська війна стала своєрідним інкубатором для нових, гібридних журналістських жанрів, що поєднують традиційну репортерську роботу з передовими технологіями. «Візуальне розслідування», піонером якого є «The New York Times», та складні «інтерактивні карти війни» від обох видань представляють нову парадигму у висвітленні конфліктів, створюючи доказові наративи, що є одночасно глибоко опрацьованими та насиченими даними. Війна закріпила роль розвідки на основі відкритих джерел (OSINT) у мейнстримній журналістиці. Редакції тепер регулярно використовують супутникові знімки (наприклад, від компанії Maxar), геолокацію, аналіз соціальних мереж (зокрема, Telegram) та цифрову верифікацію для висвітлення конфлікту, особливо коли доступ до місця подій обмежений [94].

«The New York Times» розробило та впровадило унікальний, відзначений нагородами жанр «візуальне розслідування» (visual investigation). Він характеризується моделлю «свідчення з доказом» і поєднує:

1. Класичну польову роботу: репортери проводять місяці на місцях, вибудовуючи довіру з очевидцями, проводячи інтерв'ю та збираючи первинні докази, такі як записи з камер відеоспостереження та номери телефонів жертв.
2. Високотехнологічну криміналістику: команда аналітиків у Нью-Йорку використовує 3D-моделювання, розпізнавання облич, супутникові знімки та аналіз перехоплених радіопереговорів для верифікації та синтезу даних, зібраних у «полі»
3. Наративний синтез: кінцевим продуктом часто є довготривалий відеодокументальний фільм або інтерактивна стаття, що реконструює подію (наприклад, різанину в Бучі) похвилинно, ідентифікуючи винуватців та встановлюючи ланцюжок командування.

Інтерактивні карти війни перетворилися на динамічний жанр. Обидва видання вийшли за межі статичних ілюстрацій, створивши динамічні платформи, керовані даними. Ці карти інтегрують інформацію з багатьох джерел: від власних кореспондентів, військових аналітиків (наприклад, з Інституту вивчення війни), супутникових знімків до краудсорсингових звітів про інциденти. Вони функціонують як живий наратив війни. Користувачі можуть відстежувати зміни лінії фронту, бачити місця конкретних атак та досліджувати різні шари даних, перетворюючи карту з ілюстрації на інтерактивний дослідницький інструмент. «The Washington Post» співпрацює з Інститутом Брукінгса над проектом «Індекс України», що поєднує картографічні дані з показниками безпеки, економіки та політики [71]. Ці гібридні жанри знаменують фундаментальний зсув у журналістському авторитеті. Авторитет тепер ґрунтується не лише на присутності репортера («я був там»), а на суворій, прозорій та верифікованій методології збору та аналізу даних («ось як ми це перевірили»). Це є прямою відповіддю на середовище високого рівня дезінформації, що супроводжує війну. Жанр візуального розслідування, зокрема, позиціонує видання як ключового актора у процесі міжнародного правосуддя. Створюючи ретельно задокументовані, доказові реконструкції звірств, які ідентифікують конкретні військові підрозділи та командирів, «The New York Times» формує публічний доказовий архів, який відкрито призначений для використання у майбутніх трибуналах щодо воєнних злочинів. Це стирає межу між журналістикою та юридичним розслідуванням, представляючи нову, більш інтервенціоністську роль преси у глобальних конфліктах [122].

Жанровий склад та стратегії фреймінгу обох видань не є статичними, а реактивними, що еволюціонують у відповідь на специфіку ключових подій та звірств. Аналіз трьох таких подій як тематичних досліджень демонструє цю динаміку на практиці. Відкриття масових вбивств цивільних у Бучі у квітні 2022 року після відступу російських військ стало визначальним моментом війни. Жанрова реакція на цю подію була двоступеневою. «The Washington Post» зосередився на швидкій верифікації та реконструкції хронології подій на місці.

Їхні репортажі поєднували свідчення очевидців із супутниковими знімками, щоб спростувати російську дезінформацію про те, що тіла з'явилися після відходу їхніх військ. Основними жанрами були розслідувальний новинний репортаж та аналіз хронології, спрямовані на швидке встановлення фактичної картини [65]. «The New York Times», у свою чергу, протягом наступних місяців застосував свій фірмовий жанр «візуального розслідування». Їхня робота «Caught on Camera, Traced by Phone», відзначена Пулітцерівською премією, вийшла за межі встановлення факту злочину (що сталося) до доведення відповідальності (хто винен). Використовуючи перехоплені телефонні розмови російських солдатів з телефонів жертв, записи з камер спостереження та інтерв'ю зі свідками, вони ідентифікували конкретний російський десантний підрозділ (234-й гвардійський десантно-штурмовий полк) та його командира, підполковника Артема Городілова. Це є переходом до судово-медичного, прокурорського стилю журналістики. Таким чином, висвітлення подій у Бучі демонструє двофазну жанрову еволюцію: початковий етап, очолюваний виданнями на кшталт «Washington Post», зосередився на жанрі верифікації та спростування перед лицем негайної російської пропаганди. Другий, більш ресурсномісткий етап, прикладом якого є «NYT», прийняв жанр криміналістичного розслідування, спрямований на створення доказової бази для юридичної відповідальності [45; 48].

Тривала і жорстока облога Маріуполя, де доступ для журналістів був практично неможливим, стала унікальним викликом. Репортажі значною мірою покладалися на «дистанційні» жанри. Обидва видання використовували аналіз супутникових знімків для документування систематичного руйнування міста, включаючи бомбардування Маріупольського драматичного театру. Цей жанр, керований даними, дозволив повідомляти про масштаби руйнувань без фізичної присутності. Репортажі будувалися навколо жахливих розповідей небагатьох, кому вдалося врятуватися, створюючи наратив облоги через жанр свідчень тих, хто вижив. «The New York Times» публікував аналіз супутникових знімків, що демонстрували масштабні пошкодження житлових районів, кількісно оцінюючи

та картографуючи руйнування по всьому місту. Це є формою журналістики даних, застосованої до міської війни. Таким чином, Маріуполь змусив до інновацій у «жанрах відсутності». Коли репортери не можуть бути присутніми, історія розповідається через мозаїку супутникових даних, цифрових комунікацій від заблокованих цивільних та інтерв'ю з тими, хто вижив. Це створює інший тип наративу: фрагментований та інференційний, але потужний у своєму зображенні стирання міста з лиця землі [122].

Руйнування Каховської дамби у червні 2023 р. ввело новий вимір у конфлікт: великомасштабну екологічну війну. Ця подія спровокувала появу специфічного піджанру: воєнно-екологічного репортажу. Висвітлення в обох виданнях спочатку зосереджувалося на негайних гуманітарних наслідках (повені), але швидко розширилося до довгострокових екологічних проблем: забруднення, знищення екосистем, загрози для сільського господарства та наслідки для окупованого Кримського півострова. Наратив відкрито запозичив мову екологічної справедливості, фреймуючи руйнування дамби як «екоцид» та «зброю війни». Цей жанр поєднує науковий репортаж (цитування експертів-екологів, аналіз даних про забруднення) з воєнною кореспонденцією. Висвітлення руйнування Каховської ГЕС демонструє, як журналістські жанри адаптуються для охоплення нових форм ведення війни. Концепція «екоциду», яка раніше була нішевим юридичним та активістським терміном, стала мейнстримною завдяки цьому висвітленню, встановивши новий фрейм для розуміння довгострокових, невійськових наслідків конфлікту [64].

З продовженням війни та накопиченням доказів звіrstв у висвітленні обох видань викристалізувався окремий «жанр підзвітності». Цей жанр фреймує конфлікт крізь правову призму, зосереджуючись на механізмах міжнародного правосуддя та позиціонуючи журналістську роботу як внесок у майбутні судові переслідування. Від самого початку репортажі були зосереджені на діях, що можуть кваліфікуватися як воєнні злочини за міжнародним правом: невибіркові атаки на цивільних, тортури, страти та використання заборонених боєприпасів.

Мова, що використовується в цих матеріалах, часто віддзеркалює визначення, що містяться в міжнародному гуманітарному праві [46].

Обидва видання детально висвітлювали розслідування Міжнародного кримінального суду (МКС) в Україні, видачу ордерів на арешт Володимира Путіна та Марії Львової-Белової, а також юридичні складнощі, пов'язані з юрисдикцією суду. Цей жанр репортажу виконує функцію просвіти громадськості щодо функціонування міжнародного права та відстеження повільного процесу правосуддя. Значна увага в жанрі підзвітності приділяється дипломатичним та правовим дебатам навколо створення нового Спеціального трибуналу щодо злочину агресії, який МКС наразі не може розслідувати в контексті України. Це висвітлення заглиблюється у складні юридичні аргументи, висвітлюючи розбіжності між державами, які підтримують «гібридний» трибунал, та тими, хто виступає за повністю міжнародний. Цей жанр має і самореференційний аспект: видання визнають, що їхня власна робота (та робота OSINT-дослідників) надає ключові докази для цих правових інституцій. Берклійський протокол з цифрових розслідувань на основі відкритих джерел вже використовується українськими прокурорами, що формалізує зв'язок між методами OSINT (часто розробленими журналістами та дослідниками) та юридичною відповідальністю [123].

Жанр підзвітності представляє найглибшу еволюцію ролі журналіста в цьому конфлікті. Видання не просто повідомляють про прагнення до справедливості; вони активно беруть у ньому участь, створюючи та оприлюднюючи масив доказів. Це переводить їх з ролі нейтрального спостерігача до ролі де-факто слідчого органу міжнародного громадянського суспільства. Спостерігається чіткий логічний ланцюжок: початкові репортажі фіксують події; після виявлення звірств, як у Бучі, фокус зміщується на верифікацію та документування; ця документація відкрито фреймується як докази воєнних злочинів; далі висвітлення розширюється на правові форуми, де ці докази можуть бути використані (МКС, Спецтрибунал). Це створює зворотний зв'язок: журналістика створює докази, що живлять правовий процес, який, у

свою чергу, стає новим об'єктом для журналістського висвітлення. Цей цикл закріплює нову функцію журналістики: не просто написання «першої чернетки історії», а й складання «першої чернетки обвинувального акта» [105].

Водночас, значний фокус на формальному, державоцентричному, гаазькому правовому процесі в рамках жанру підзвітності може ненавмисно маргіналізувати інші форми правосуддя, такі як відновне правосуддя, орієнтоване на жертв, або місцеві комісії з встановлення істини. Підносячи високу політику міжнародних трибуналів, висвітлення ризикує фреймувати «справедливість» як щось, що відбувається у віддаленому європейському суді, а не як процес, що корениться в постраждалих громадах. Це відображає потенційну упередженість жанру на користь західних, інституційних моделей відповідальності [44].

На завершення, жанрова динаміка висвітлення російсько-української війни в «The New York Times» та «The Washington Post» є свідченням глибокої трансформації воєнної журналістики. Відсторонений геополітичний аналіз поступився місцем емоційно насиченим, людиноцентричним наративам та інноваційним, технологічно просунутим формам розслідування. Ця еволюція не лише відображає безпрецедентний характер самого конфлікту, але й визначає нову роль провідних медіа не просто як спостерігачів, а як активних учасників у боротьбі за істину та справедливість у цифрову епоху.

## **2.2 Функції заголовків і підзаголовків: рамкування подій, фокус уваги, позначення джерел**

У системі сучасного медіадискурсу заголовковий комплекс – сукупність заголовка та його супровідних елементів, як-от підзаголовки, виконує функцію, що виходить далеко за межі простої номінації чи інформування. Він є першим і часто єдиним елементом тексту, з яким взаємодіє читач у насиченому інформаційному потоці. Як зазначають українські дослідники Н. Шульська та Р. Зінчук, медіаанзв є не просто засобом експресивізації, а ключовим «комунікативно-прагматичним складником висловлення» [78]. Це, по суті,

самостійний мовленнєвий акт, який програмує подальшу інтерпретацію всього матеріалу, встановлюючи «адресатну суб'єктивну настанову». Висвітлення такого складного і тривалого конфлікту, як російсько-українська війна, у провідних американських виданнях «The New York Times» та «The Washington Post» стає показовим полем для дослідження цих прагматичних функцій. Редакційні рішення, ухвалені при формулюванні заголовка, демонструють, як саме медіа конструюють образ війни для західної аудиторії. Цей підрозділ зосереджений на практичному аналізі трьох ключових прагматичних стратегій, реалізованих у заголовках цих видань: рамкування подій, фокусування уваги та позначення джерел.

Рамкування (фреймінг), як когнітивна стратегія, є першочерговою функцією заголовка. Вона полягає у виборі та акцентуації певних аспектів реальності таким чином, щоб «сприяти певній інтерпретації причин, моральної оцінки та запропонованих розв'язань». Заголовок не просто повідомляє про подію, він визначає, чим є ця подія. Ця стратегія реалізується через витончені лексико-синтаксичні рішення. Навіть на початку повномасштабного вторгнення, 24 лютого 2022 року, заголовок на першій шпальті «The New York Times» був ретельно зваженим прагматичним висловлюванням: «Russia Attacks as Putin Warns World; Biden Vows to Hold Him Accountable» («Росія нападає, поки Путін попереджає світ; Байден клянеться притягнути його до відповідальності») [59]. Аналіз цього заголовка виявляє кілька рівнів рамкування. По-перше, вибір дієслова «Attacks» (Нападає) є прямим констативним мовленнєвим актом, що негайно активує фрейм «агресія». Це не нейтральне «enters» (входить) чи евфемізм «special military operation» (спеціальна військова операція), який транслиували російські державні медіа. Дослідження медіафреймінгу підтверджують, що американські видання, як-от «NYT» та «WP», послідовно використовували фрейм «агресор-жертва» [10]. По-друге, заголовок використовує потужний риторичний прийом метонімії: перенесення назви з частини на ціле. У заголовку діють не абстрактні країни, а персоніфіковані актори: «Russia» (як єдиний агент), «Putin» (як вольовий центр) та «Biden» (як

інститут-опонент). Це перетворює складний геополітичний процес на зрозумілу драму трьох дійових осіб [14]. По-третє, важливим є вибір лексики для опису дій цих акторів. Як зазначалося у статті «Прагматичні стратегії висвітлення російсько-української війни в американських медіа», використання оцінної лексики є ключовою емоційно-оцінною стратегією. У цьому заголовку ми бачимо тонке градування: «Putin Warns» (Путін попереджає) – що є дещо м'якшим за «threatens» (погрожує) – протиставляється «Biden Vows» (Байден клянеться). Лексема «Vow» несе значно сильніше прагматичне навантаження, ніж нейтральне «says» (каже); вона рамкує відповідь США як глибоке моральне зобов'язання [53]. Цей підхід до рамування у 2022 році кардинально відрізнявся від того, що домінував у 2014 році. Під час анексії Криму американські медіа також використовували рамування, але воно було іншим – більш юридичним та дещо відстороненим. Дослідження медіадискурсу того періоду показують, що домінуючим був фрейм «порушення міжнародного права» («Breach of International Law frame»). Заголовки та тексти «NYT» рясніли специфічною лексикою: «annexation» (анексія), «land grab» (захоплення землі) та «takeover» (поглинання). Одна зі статей «NYT» прямо вказувала на «pattern played by the Kremlin» (шаблон, розіграний Кремлем). Можна зрозуміти, що прагматична різниця колосальна. У 2014 році події рамувалися як порушення правил, як «шаблон», що вимагав аналізу та засудження. У 2022 році заголовок «Russia Attacks» рамував подію як пряму, фізичну агресію, що вимагала негайної реакції («Biden Vows») [89].

Друга ключова функція заголовків – це фокусування уваги. В умовах цифрових медіа, де читачі не читають, а «сканують» сторінку (як показують дослідження Nielsen Norman Group, часто за F-подібним патерном), заголовок виконує атрактивну та репрезентативну функції. Він має «перехопити» погляд читача і спрямувати його на ключовий аспект історії. Лінгвістично цей фокус досягається через синтаксис, а саме через управління агентивністю – розподілом ролей актора (агента) та об'єкта (пацієнта) [124]. У висвітленні війни «The New York Times» та «The Washington Post» майстерно використовують синтаксичні

конструкції для зміщення фокусу. Найпоширенішим прийомом є номіналізація (nominalization) – процес перетворення дієслова (процесу) на іменник (факт). В українській лінгвістиці цей прийом описується як синтаксична модель «називний теми». Прагматична мета цієї стратегії – приховати або видалити агента дії, щоб максимально сфокусувати увагу на пацієнті (жертві) або на самій події [14]. Яскравим прикладом є висвітлення облоги Маріуполя. Заголовки часто мали вигляд номінативних конструкцій: «A City Under Siege» («Місто в облозі») або «The Mariupol Siege» («Облога Маріуполя»). У цих конструкціях відсутній явний агент – «Росія». Ця стратегія пасивації прагматично зміщує фокус з військової дії («Росія осаджує Маріуполь») на гуманітарний наслідок («Маріуполь в облозі»). Це посилює експресивно-оцінну та апеляційну функції, викликаючи співчуття до пацієнта (міста) [72]. Подібна синтаксична стратегія була застосована до подій у Бучі. Заголовок «Bucha massacre» («Різанина в Бучі») негайно номінує подію, використовуючи потужну оцінну лексику («massacre»). Агент знову винесений за дужки заголовка, а фокус зосереджений на доконаному факті злочину [127]. Проте найцікавішим прагматичним прийомом є зміщення агентивності – коли активним виконавцем дії (агентом) у заголовку стає не людина, а технологія або доказ. Це стало визначальною рисою висвітлення у 2022-2024 роках, коли OSINT (розвідка на основі відкритих джерел) стала частиною мейнстримної журналістики [97]. Класичний приклад – заголовок «The Washington Post» від 19 березня 2022 року про атаку на Маріупольський театр: «New Satellite Imagery Shows Bombed-Out Mariupol Theater» («Нові супутникові знімки показують розбомблений Маріупольський театр»). У цьому реченні граматичним суб'єктом, тобто агентом, є «New Satellite Imagery» (Нові супутникові знімки). Процесом є «Shows» (Показує). Росія, як виконавець бомбардування, синтаксично відсутня. Це блискуча прагматична стратегія: медіа не просто повідомляє про трагедію, воно фокусує увагу читача на акті верифікації. Фрейм новини – це не «сталася трагедія», а «у нас є неспростовні докази». Це зміщує роль журналіста від простого свідка до слідчого та верифікатора [77].

Третя ключова прагматична функція – це позначення джерел (атрибуція). Вона безпосередньо пов'язана з когнітивною стратегією евіденційності, маркуванням того, звідки походить інформація. В американській пресі ця функція є критично важливою для управління довірою та дотримання стандартів об'єктивності. Редакційні настанови, як-от «Associated Press», вимагають атрибуції для будь-якої інформації, що «може бути обґрунтовано поставлена під сумнів» [100].

Прагматика атрибуції полягає у виборі: подати інформацію як «констатацію факту» (без джерела) чи як «повідомлення про факт» (з джерелом). Наприклад, констатація факту (без атрибуції): Ця стратегія використовується, коли медіа має прямі докази (власні репортажі) або коли подія є самоочевидною. Чудова ілюстрація – висвітлення звільнення Херсона у листопаді 2022 року. Заголовки, як-от «Scenes of Joy Spread in Ukraine After Russia's Withdrawal From Kherson» («Сцени радості поширюються в Україні після виходу Росії з Херсона») не потребують атрибуції. Чому? Тому що видання мали власних репортерів та нескінченний потік візуальних підтверджень. Факт «радості» був верифікований, тому він подається як констатив. Атрибуція (наприклад, цитата Зеленського «Сьогодні історичний день» з'являється вже у підзаголовку або в тілі статті [91].

Наступне, повідомлення про факт (з атрибуцією): Ця стратегія використовується для інформації, яку редакція не може верифікувати самотійно, найчастіше це цифри, заяви про наміри або дані розвідки. Розглянемо заголовок «The New York Times» від 18 серпня 2023 року: «Troop Deaths and Injuries in Ukraine War Near 500,000, U.S. Officials Say» («Втрати військ у війні в Україні наближаються до 500 000, кажуть офіційні особи США»). Атрибуція «U.S. Officials Say» є прагматичним ядром цього заголовка. Вона виконує дві важливі функції. По-перше, легітимація: джерело «офіційні особи США» надає шокуючій, але неперевірній цифрі максимальної ваги в американському інфопросторі. По-друге, дистанціювання: прагматично «The New York Times» стверджує не те, що «500 000 загинули», а те, що «офіційні особи кажуть...». Новиною стає сам акт заяви. Це дозволяє медіа залишатися в

межах «об’єктивності», водночас транслуючи потужний наратив про жахливу ціну війни [40]. Нарешті, всі три функції часто поєднуються у «багатошаровості» новини, де підзаголовки використовуються для додання контексту та управління джерелами. Підзаголовки «розширюють» історію та «викликають цікавість» [103]. Отже, аналіз заголовків «The New York Times» та «The Washington Post» демонструє, що вони є не пасивними ярликами, а складними, високотехнологічними прагматичними конструкціями. Через свідомий лінгвістичний вибір – лексику, синтаксис, агентивність та атрибуцію – вони виконують ключові когнітивні та емоційно-оцінні стратегії, керуючи тим, як західна аудиторія сприймає війну, на чому зосереджує увагу та яким доказам довіряє.

### **2.3 Взаємозв’язок жанрової та заголовкової динаміки: еволюція прагматичних стратегій (2014-2021; 2022-2024; 2025-...)**

Аналіз медіадискурсу провідних американських видань «The New York Times» та «The Washington Post» виявляє, що висвітлення російсько-української війни не було монолітним чи статичним. Воно, навпаки, продемонструвало надзвичайну гнучкість та еволюцію, адаптуючись до характеру бойових дій, доступності інформації, міжнародної реакції та інформаційних потреб західної аудиторії. Ця еволюція відбувалася на двох рівнях одночасно: на макрорівні змінювалися домінуючі жанри (від дипломатичної аналітики до польових візуальних розслідувань та пояснювальних текстів), а на мікрорівні, у повній відповідності до цих жанрів, трансформувалися прагматичні функції заголовків. Заголовок, як слушно зазначають українські дослідниці Н. Шульська та Р. Зінчук, є не просто «засобом експресивізації», а ключовим «комунікативно-прагматичним складником висловлення». Він діє як ключ, що миттєво сигналізує читачеві про жанр та комунікативну мету тексту, який він представляє. Прагматичні стратегії, визначені у вашій статті як когнітивні (фреймінг) та емоційно-оцінні, а також специфічні функції, як-от інформативна, апеляційна, атрактивна чи експресивно-оцінна, не є статичним набором

інструментів. Їхній пріоритет та інтенсивність змінювалися в кожному з трьох умовних періодів висвітлення війни, що дозволяє простежити чітку ко-еволюцію жанру та його заголовка [86].

Рамкування «конфлікту» та інституційна атрибуція можна описати як перший етап, що охоплює анексію Криму, збиття МН17 та млявий, «заморожений» конфлікт на Донбасі. Він характеризувався домінуванням жанру, який можна описати як «інформування з коментарем». На цьому етапі повномасштабної війни ще не було, а прямий доступ до місць подій (особливо в Криму) для західних медіа був суттєво обмежений. Тому висвітлення подій значною мірою спиралося на офіційні заяви урядів, дипломатичні реакції та геополітичні аналітичні оцінки експертів. Відповідно, прагматичні функції заголовків цього періоду були зосереджені не на прямих свідченнях, а на рамкуванні (фреймінгу) та позначенні джерел (атрибуції) [53].

Функція рамкування в цей період була спрямована на юридичну та геополітичну кваліфікацію дій Росії. «The New York Times» та «The Washington Post» одразу відкинули російський наратив про «референдум» чи «возз'єднання». Замість цього вони активували когнітивну стратегію юридичного фрейму «порушення міжнародного права» («Breach of International Law frame»). У наукових аналізах медіадискурсу того періоду фіксується, що американська публічна дискусія, зокрема в «NYT» та WP, різко змінила рамку: Росія з «занепакої наддержави» перетворилася на «відроджену імперію» («revived empire»), готову руйнувати міжнародний порядок [95]. Це рамкування реалізовувалося через специфічну оцінну лексику. Наприклад, у колонці «CNN» за 2015 рік можна було зустріти заголовок, що характеризував дії Росії не як стратегічний хід, а як імпульсивний акт, наприклад: «Putin's Macho Crimean Adventure» («Мачистська авантюра Путіна в Криму»). Прагматично, такий заголовок, що синтаксично є моделлю «називний теми», виконує не стільки інформативну, скільки експресивно-оцінну та інтригуючу функції. Використання оцінних лексем «macho» та «adventure» свідомо знижує серйозність намірів Путіна до рівня ірраціональної, диктаторської примхи, що й

задає відповідну рамку для читацького сприйняття [102]. Іншою ключовою прагматичною функцією цього періоду було позначення джерел. Оскільки журналісти рідко мали прямі докази, евіденційність (маркування джерела) стала інструментом легітимації повідомлення. Це була інституційна атрибуція. Висвітлення збиття МН17 є вкрай показовим. Заголовки чітко покладалися на офіційні органи, що проводили розслідування. Типовий заголовок того часу мав складну атрибутивну структуру, як-от у «The Washington Post»: «Ukrainian Security Service releases video claiming rebels confess to downing МН17» («Служба безпеки України оприлюднила відео, яке стверджує, що повстанці зізналися у збитті МН17») [117]. Прагматичний аналіз цього заголовка демонструє багатопланову евіденційність. «The Washington Post» не стверджує, що повстанці зізналися. Воно навіть не стверджує, що відео є автентичним. Медіа стверджує лише факт випуску («releases») цього відео Службою безпеки України. Активним агентом є «Ukrainian Security Service», а не «rebels». Це класичний приклад прагматичного дистанціювання, де фокус уваги спрямований на реакції та інформаційні ходи інституцій, а не на подію на землі. Це ідеально відповідає жанру «інформування з коментарем», який домінував у цей період [100; 10].

Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року спричинило миттєвий та радикальний зсув у жанрах. Абстрактна геополітична аналітика Періоду І стала нерелевантною перед обличчям фізичних бойових дій та гуманітарної катастрофи. Домінуючим жанром стало «свідчення з доказом». Жахи війни, що розгорталися в режимі реального часу, вимагали від медіа не коментарів політологів, а прямої фіксації та верифікації подій. Це напряду змінило домінуючі прагматичні функції заголовків. На перший план вийшло фокусування уваги (на жертві, злочині та людському досвіді), а функція позначення джерел зазнала кардинальної трансформації [59].

По-перше, фокусування уваги досягалося через інтенсивне використання емоційно-оцінних стратегій та специфічних синтаксичних прийомів, що ставили жертву в центр наративу. Редакції відкрито демонстрували свою позицію через потужну оцінну лексику. Заголовки, що раніше були аналітичними, стали

емоційними та прямими: «Horror Grows Over Slaughter In Ukraine» («Жах Зростає Через Різанину В Україні») – таким був заголовок на першій шпальті «NYT». Лексеми «horror» (жах) та «slaughter» (різанина) є маркерами максимальної негативної оцінки, виконуючи експресивно-оцінну та атрактивну (привернення уваги) функції [126]. Ключовим інструментом фокусування стала номіналізація (перетворення процесу на факт) у поєднанні з пасивацією агента. Ця синтаксична модель, що відповідає українській концепції «називного теми» дозволила медіа змістити фокус з агресора на жертву. Замість того, щоб писати «Росіяни катували людей у Херсоні», «The New York Times» виходить із заголовком: «Accounts of Torture Emerge From Kherson, Ukraine's «City of Fear» » («Свідчення про катування з'являються з Херсона, українського «Міста Страху» ») [63]. Прагматичний ефект цієї конструкції величезний. По-перше, активним агентом, виконавцем дії, тут виступають не люди, а «Accounts of Torture» (Свідчення про катування). Процес, який вони виконують, – «Emerge» (з'являються). Це синтаксичне рішення змушує читача сприймати свідчення про катування не як суб'єктивні заяви, а як об'єктивне, майже природне явище, що «проростає» саме по собі. По-друге, оцінна лексика посилюється цитатою «City of Fear», яка використовується як номінативна етикетка. Весь фокус зміщений на гуманітарний жах та досвід жертви, що ідеально відповідає жанру «свідчення».

По-друге, кардинально еволюціонувала функція позначення джерел. Евіденційність перестала бути суто інституційною («вони сказали») і стала методологічною («ми довели»). Це пряма відповідь на жанр «свідчення з доказом», який значною мірою спирався на OSINT-технології (розвідка на основі відкритих джерел). Журналісти «NYT» та «WP» усвідомлювали, що в умовах інформаційної війни та постійних російських заперечень (наприклад, щодо Бучі), просте цитування офіційних осіб (Період I) вже не працює. Довіру аудиторії потрібно було завойовувати прозорістю власної методології [95]. Це призвело до появи унікальних мета-заголовків, де джерелом ставала сама редакція. «The New York Times» опублікував пояснювальну статтю із заголовком: «How We Verify Our Reporting on the Ukraine War» («Як ми верифікуємо наші репортажі про війну

в Україні»). Це квеситивний (питальний) заголовок, що виконує інтригуючу та інформативну функції. Він прагматично стверджує, що евіденційність їхніх матеріалів ґрунтується не на довірі до спікерів, а на внутрішній, надійній методології [110].

У розслідуванні злочинів у Бучі ця стратегія досягла свого апогею. Замість заголовка-звинувачення, «NYT» дав заголовок-методологію: «Caught on Camera, Traced by Phone...» («Знято на камеру, відстежено за телефоном...»). У цьому випадку журналісти прагматично кажуть: «Наше джерело – це технологія та наш аналіз». Це і є вершина жанру «свідчення з доказом», де медіа з ролі репортера перейшло в роль слідчого, надаючи докази, що мають юридичну вагу для міжнародних судів [36].

Коли війна перейшла у затяжну фазу «на виснаження», а лінія фронту стабілізувалася, шок від початкових злочинів (Період II) почав згасати. Інформаційні потреби західної аудиторії знову змінилися: від свідчень («Що відбувається?») до пояснень та прогнозів («Чому це так довго?», «До чого це призведе?», «Якою є стратегія?»). Домінуючим стає «наслідково-пояснювальний» жанр, що включає глибоку аналітику, звіти про довгострокові наслідки та огляд нових технологій ведення війни. Це знову трансформувало прагматику заголовків. Вони зберегли оцінність, але змістили фокус з події на її наслідок [29;93]. Рамкування наслідків стало домінуючим. Це чітко видно на прикладі висвітлення підриву Каховської ГЕС. Хоча це був миттєвий акт агресії, медіа одразу сфокусувалися на його довгостроковому впливі. «The Washington Post» виніс у заголовок цитату, яка концептуалізувала цей наслідок: «Zelensky accuses Russia of ‘ecocide’...» («Зеленський звинувачує Росію в «екоциді»...»). Використання потужної оцінної лексеми «ecocide» (екоцид) прагматично переводить дискусію з військової площини (тактичний хід) в екзистенційну та екологічну (довгострокова катастрофа) [97]. Іншим прикладом рамкування наслідку є аналіз українського контрнаступу 2023 року. Коли стало зрозуміло, що він не досяг швидких цілей, заголовки змінили тональність з оперативної на аналітичну. «The Washington Post» опублікував

заголовок: «Russia's war for Ukraine could be headed toward stalemate» («Війна Росії за Україну, можливо, прямує до патової ситуації»). Ключовим тут є використання модальності («could be»). Цей модальний маркер прагматично сигналізує читачеві, що це не констатив (як «Russia Attacks»), а аналітичний прогноз. Крім того, тут знову використовується де-агентивізація: суб'єктом є «War» (війна), яка сама «рухається» («is headed») до «stalemate» (патової ситуації) – номіналізації процесу «зупинки». Це рамкує ситуацію як об'єктивний стан, а не як чийсь конкретний провал [98]. Функція позначення джерел (атрибуції) у цей період також повернулася до інституційної моделі (як у Періоді I), але з аналітичною метою. Замість того, щоб цитувати офіційних осіб для реакції на подію, їх почали цитувати для пояснення її наслідків. Наприклад, у заголовках, присвячених майбутньому конфлікту, знову з'являються посилання на «U.S. officials» або на аналітичні центри. Це необхідно для легітимації прогнозів та стратегічних оцінок.

Нарешті, «наслідково-пояснювальний» жанр дивиться у майбутнє. Заголовки починають фіксувати не просто бойові дії, а технологічні та правові наслідки війни. Прикладом технологічного наслідку є заголовок «The Washington Post» від жовтня 2025 року: «Russians' surrender to Ukrainian robot marks further transformation of war» («Капітуляція росіян перед українським роботом знаменує подальшу трансформацію війни»). Тут фокус уваги чітко зміщений на «robot» та «transformation». Заголовок виконує інформативну та оцінну функції, стверджуючи, що наслідком цього конфлікту є зміна самого характеру ведення бойових дій [98]. Таким чином, прагматика заголовків у «The New York Times» та «The Washington Post» не є статичною. Вона гнучко адаптується до комунікативних завдань медіа на кожному етапі війни, діючи як «ключ» до жанру, який він представляє. У 2014-му заголовки використовували інституційну атрибуцію для рамування юридичної проблеми. У 2022-му вони використовували номіналізацію та методологічну атрибуцію для фокусування на моральному злочині та його верифікації. А у 2024-2025 рр. вони повернулися до

аналітичної атрибуції та номіналізації наслідків для пояснення довгострокових стратегічних, технологічних та правових змін.

Отже, висвітлення російсько-української війни у провідних американських виданнях «The New York Times» та «The Washington Post» не було статичним. Воно являє собою динамічну, багатовимірну еволюцію як на макрорівні (жанрові форми), так і на мікрорівні (прагматика заголовків). Цей розділ довів, що обидва видання здійснили фундаментальний перехід від традиційних рамок геополітичного інформування до складної, багатожанрової екосистеми, орієнтованої на верифікацію, документування та пояснення довгострокових наслідків.

Підрозділ 2.1 продемонстрував цю еволюцію на макрорівні. Початковий період (2014-2021) характеризувався домінуванням «державоцентричних» жанрів: геополітичного аналізу та новинного репортажу, що рамкували війну як віддалений міжнародний конфлікт (на прикладі висвітлення анексії Криму та збиття МН17). Повномасштабне вторгнення у 2022 році спричинило «вибух жанрового різноманіття» та перехід до моделі «свідчення з доказом». Цей етап відзначився безпрецедентними методологічними інноваціями: розвитком гібридних жанрів, таких як візуальні OSINT-розслідування (на прикладі Бучі), та журналістики даних (інтерактивні карти, аналіз супутникових знімків для висвітлення облоги Маріуполя). Згодом, у 2023–2025 роках, жанровий фокус змістився на «наслідково-пояснювальну» модель (висвітлення «екоциду» після підриву Каховської ГЕС) та викристалізувався у «жанр підзвітності», що позиціонує журналістику як інструмент збору доказів для міжнародних трибуналів.

Підрозділ 2.2 довів, що ці макро-жанрові зсуви активуються на мікрорівні – у заголовковому комплексі. Заголовок діє як прагматичний інструмент, що реалізує три ключові функції, спираючись на теоретичні засади, визначені у вашій статті та інших працях. По-перше, рамкування (фреймінг) через лексичний вибір: використання оцінної лексики («annexation» у 2014, «atrocities» у 2022) та метонімії («Washington», «Moscow») миттєво задає

ідеологічну оптику. По-друге, фокусування уваги через синтаксичний вибір: аналіз виявив, що номіналізація (модель «називний теми») у заголовках типу «Bucha massacre» або «The Mariupol Siege» є прагматичною стратегією пасивації агента, що дозволяє змістити фокус на жертву та злочин. Найбільш інноваційним є зміщення агентивності на технологію («New Satellite Imagery Shows»), що фокусує читача не на події, а на акті її верифікації. По-третє, позначення джерел (атрибуція) використовується як інструмент управління достовірністю: від прагматичного дистанціювання («U.S. Officials Say») до констатації самоочевидних, верифікованих фактів (звільнення Херсона).

Нарешті, підрозділ 2.3 синтезував ці два рівні аналізу, довівши пряму кореляцію між домінуючим жанром та домінуючою прагматикою заголовка в кожному з трьох періодів. Заголовки жанру «інформування з коментарем» (2014-2021) поклалися на інституційну атрибуцію (аналіз МНІ7). Заголовки жанру «свідчення з доказом» (2022-2024) перейшли до фокусування на жертві (номіналізація злочинів) та методологічної атрибуції, де сам доказ ставав джерелом (OSINT-заголовки). Заголовки «наслідково-пояснювального» жанру (2023–2025) змістили фокус на рамкування довгострокових наслідків («ecocide») та аналітичну атрибуцію для пояснення стратегічних змін (фрейм «stalemate»).

Таким чином, Розділ 2 доводить, що жанрові та заголовкові особливості висвітлення війни в «The New York Times» та «The Washington Post» є не набором статичних правил, а гнучкою, свідомою прагматичною системою. Ця система еволюціонувала від ролі відстороненого коментатора (2014) до ролі активного верифікатора злочинів (2022) і, зрештою, до ролі аналітика довгострокових наслідків (2024-2025), що демонструє фундаментальну зміну ролі самої журналістики у воєнних конфліктах ХХІ століття.

### **РОЗДІЛ 3. МОВНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ГАЗЕТАХ «The New York Times» ТА «THE WASHINGTON POST»**

#### **3.1 Лексико-стилістичні стратегії рамування**

Попередній аналіз у Розділі 2 продемонстрував, що висвітлення російсько-української війни у «The New York Times» та «The Washington Post» зазнало фундаментальної жанрової еволюції. Цей процес, окреслений як перехід від «інформування з коментарем» (2014-2021) через «свідчення з доказом» (2022-2024) до «наслідково-пояснювальної» моделі (2025), не є суто формальною перебудовою редакційних практик. Зміна домінантного жанру неминуче трансформує набір прагматичних завдань, що стоять перед журналістом, а отже – докорінно змінює й арсенал мовних засобів, які він обирає для їхнього вирішення [12].

Якщо у Розділі 2 увага була зосереджена на макрорівні (жанрова динаміка, композиційні вузли, мультимодальні компоненти), то цей підрозділ переходить на мікрорівень – до аналізу лексико-стилістичних стратегій безпосередньо у тілі тексту (а не в заголовках) статей. Мета цього аналізу – довести, що лексичні вибори не є довільними чи суто декоративними; вони прагматично зумовлені та функціонально підпорядковані тим жанровим завданням, які були ідентифіковані у Розділі 2.

Теоретичною рамкою для цього аналізу слугують засади, викладені у Розділі 1. Ми розглядаємо медіадискурс як соціальну практику, що не просто відображає, а й активно конструює соціальні відносини та ідеологічні настанови. Лексико-стилістичні засоби трактуються як ключові інструменти прагматичного впливу та прихованого переконання, що формують інтерпретаційні рамки для аудиторії. Застосовуючи когнітивно-дискурсивний підхід, ми аналізуємо мовні засоби як маркери, що активують певні ментальні моделі та сценарії у свідомості читача.

Зв'язок між жанровим завданням (макрорівень) та лексичним вибором (мікрорівень) є прямим та причинно-наслідковим:

1. Жанр «свідчення» вимагає не лише фіксації факту, але й передачі його морального виміру. Це актуалізує використання експліцитної оцінної лексики (напр., *atrocities*), яка створює «моральну карту» подій.

2. Жанр «доказу», що спирається на форензику та верифікацію, посилює роль епістемічної модальності та маркерів евіденційності. Мова стає інструментом не просто констатації, а демонстрації процедури доведення («analysis shows...»).

3. Жанр «пояснення наслідків» має справу зі складними, довготривалими процесами (екологічними, економічними, психологічними). Для їх структурування та спрощення, відповідно до теорії релевантності (мінімум зусиль – максимум ефекту), активуються концептуальні метафори, які пропонують готові когнітивні рамки (напр., *toxic time bomb*) [6; 101].

У межах «якісної» преси, такої як «The New York Times» та «The Washington Post», яка дотримується стандартів об'єктивності та уникає відвертої пропаганди, оцінна лексика стає ключовим інструментом прагматичного позиціонування. Вона виконує функцію непрямого коментаря, формуючи у читача чітку «моральну карту» конфлікту та легітимізуючи дихотомію «агресор-жертва», що є центральною тезою американського медіадискурсу про цю війну. Ця стратегія реалізується через два основні канали: експліцитну (пряму) та імпліцитну (приховану) оцінку. Пряма оцінка найчастіше реалізується через добір прикметників, прислівників та дієслів із вираженою позитивною або негативною конотацією [81]. При описі дій Російської Федерації спостерігається системне використання лексем, що маркують ці дії як злочинні, аморальні та невинуваті (напр., *brutal, unprovoked, indiscriminate, deliberate*), що фіксується в оглядах і репортажних практиках провідних видань [59; 97]. У таких формулюваннях вибір лексеми виконує роль іллокутивного акта звинувачення (*accusative illocution*), який прагматично переводить опис із суто військової площини у морально-правову [104; 81]. Натомість при описі дій України домінує

лексика, що конотує стійкість, виправданість боротьби та героїзм – відповідно до фрейму «героїчного опору» [80]. Типовими є лексеми *resilient*, *defiant*, *determined*, *tenacious*; подібні формули регулярно з'являються у «WP»/«NYT» у контексті опору та витривалості ЗСУ [98; 63]. Така лексика створює необхідну пресупозицію виправданості міжнародної військової підтримки (*implicated premise* «worth supporting»), адже допомога раціонально легітимна тоді, коли об'єкт допомоги демонструє волю до боротьби [104; 16], що корелює з офіційними обґрунтуваннями підтримки США [51] і публічними оцінками її критичності.

Більш тонким та, можливо, більш дієвим інструментом впливу в «якісній» пресі є не прикметник, а іменник. Оцінка закладається у сам вибір номінації, яка представляє подію аудиторії як встановлений факт. Найяскравіший приклад – це вибір між *incidents* (інциденти) або *killings* (вбивства) та *atrocities* (звірства) або *massacre* (різанина) при описі подій у Бучі. Після того, як редакції провели власні верифікації, використання номінацій *atrocities* та *massacre* стало стандартною практикою. Якщо журналіст пише «an incident in Bucha», він прагматично дистанціюється; якщо він пише «the atrocities in Bucha», він стверджує верифікований факт воєнного злочину. Це і є мовне втілення переходу від інформування до «свідчення з доказом» [114].

Інші приклади імпліцитної оцінки через номіналізацію включають:

- Використання *terror* (терор) або *campaign of terror* для опису систематичних ракетних атак на цивільну інфраструктуру, а не нейтральних *strikes* (удари) чи *campaign* (кампанія).
- Використання *abduction* (викрадення) або *deportation* (депортація) для опису примусового переміщення українських дітей, що прямо суперечить російській номінації *evacuation* (евакуація). Вибір термінів *abduction* та *deportation* миттєво активує у західного читача правову рамку (асоціації з геноцидом, злочинами проти людяності) і встановлює пресупозицію злочинного наміру [74].

У термінах прагматики, відмова від «подієвих» евфемізмів на користь правових та аксіологічних номінацій виконує іллокутивний акт звинувачення і фреймує реальність без експліцитних оцінних прикметників [65; 104]. Те саме спостерігаємо й у дискурсі лідерів думок/інституцій, де «atrocities» стає ключовим маркером моральної оцінки та політичних наслідків (обговорення «genocide», санкції, обов'язок притягнення до відповідальності).

Аналіз лексики, використаної «NYT» та «WP» при описі боїв за Авдіївку, демонструє майстерне використання оцінних стратегій для створення конкретної прагматичної рамки. При описі дій Росії, обидва видання використовували лексику, що підкреслювала перевагу в живій силі та брутальну, невибіркову тактику:

- Overwhelming force (переважаюча сила), grueling assault (виснажливий штурм), relentless waves (невпинні хвилі) of soldiers, scorched-earth tactics (тактика випаленої землі)

При описі стану українських сил, лексика послідовно підкреслювала брак ресурсів та відчайдушний характер оборони:

- Outgunned (поступаються в озброєнні), outmanned (поступаються в чисельності), costly withdrawal (виведення [військ], що дорого обійшлося), desperate fight (відчайдушний бій), starved of ammunition (ті, що страждають від снарядного голоду) [108].

Системний вибір саме такої оцінної лексики не є випадковим. Він конструює чіткий наратив: падіння Авдіївки – це не наслідок браку української волі чи військової майстерності, а прямий і трагічний результат браку ресурсів, зокрема артилерійських снарядів. Цей наратив, підкріплений репортажами про «снарядний голод» створює потужну імплікатуру, спрямовану на ключову аудиторію того періоду: американських політиків у Вашингтоні, які блокували пакет допомоги. Таким чином, оцінна лексика у тілі тексту виконувала чітке політико-прагматичне завдання [104; 16].

Модальність, як мовна категорія, що виражає ставлення мовця до змісту висловлювання, є ще одним потужним інструментом прихованого

прагматичного впливу. В аналізованому медіадискурсі вона виконує дві ключові функції: по-перше, регулює ступінь зобов'язання та необхідності (деонтична модальність), по-друге, керує рівнем впевненості та достовірності інформації (епістемічна модальність) [104; 58]. Теоретична база визначає деонтичні модальні дієслова (must, should, have to, need to) як інструменти нормативності, що підкреслюють імперативність дій [104]. У матеріалах «NYT»/«WP» (особливо в аналітиці та редакційних колонках) регулярно фіксується висока частотність саме таких конструкцій, які задають рамку «обов'язку/відповідальності» політичних акторів. Наприклад:

- «Congress must pass Ukraine aid swiftly» [113].
- «The House's Ukraine bill should deliver aid just in time» [43].
- «Ukraine wants more advanced air defense systems» [73].
- «Ukraine needs tanks. The U.S. should push for it» [112].

Такі конструкції виходять за межі нейтрального інформування. Вони є директивними мовленнєвими актами (у термінах теорії мовленнєвих актів), а саме прямими чи опосередкованими закликами до дії [65; 104]. Прагматична функція означає конструювати моральний і політичний імператив підтримки України як «єдино правильної» та «необхідної» дії, тим самим нормалізуючи політичний вибір «за допомогу» і маргіналізуючи бездіяльність/зволікання (рамка «deviation from duty»), особливо у періоди, коли Конгрес затримував схвалення пакетів допомоги. Це простежується і в пізніших колонках 2023-2025 рр., де редактори прямо артикулюють необхідність продовження фінансування або пояснюють, чому його не можна відкладати.

Епістемічні модальні маркери (may, might, could, likely, appears/seems to, а також конструкції типу officials say/according to) дозволяють журналістам калібрувати ступінь упевненості й водночас утримуватися в межах професійних стандартів перевірки фактів [104; 58]. Такий контроль упевненості виконує дві функції: захист достовірності (видання не стверджує більше, ніж дозволяє доказова база) та керування очікуваннями аудиторії щодо статусу знання: що ще перевіряється, а що вже підтверджено. Зі зростанням обсягу доказів (OSINT,

супутникові знімки, документальні свідчення) епістемічна модальність у тих самих сюжетах поступається місцем деонтичним формам у редакційних текстах, які артикулюють політичні імперативи (напр., необхідність ППО/боєприпасів, терміновість голосувань у Конгресі).

Епістемічна модальність (впевненість/невпевненість) та тісно пов'язані з нею маркери евіденційності є мовним втіленням жанрової еволюції до «свідчення з доказом» [58;104]. Журналістика, що базується на форензиці (OSINT, супутникові знімки, аудіоверифікація), вимагає прозорості методології, і ця методологія вербалізується саме через епістемічні маркери [99; 87; 72; 100]. В аналізованих виданнях спостерігається чітка асиметрія у використанні цих маркерів залежно від джерела інформації, тобто свідомо прагматична стратегія управління довірою аудиторії [58; 80]. Коли газети «NYT» або «WP» посиляються на власні розслідування, вони використовують модальність високої впевненості та експліцитні евіденційні маркери: «Satellite imagery analyzed by «The New York Times» shows...»; «Audio recordings, verified by «The Washington Post», reveal...»; «It is clear that the missile strike came from Russian-controlled territory» [36; 110; 64; 97]. Такі маркери легітимізують інформацію, піднімаючи її статус від «твердження» до «доведеного факту» [58]. При цитуванні російських офіційних джерел часто застосовують модальність низької впевненості та маркери дистанціювання: «Russia claimed, without evidence, that...»; «Moscow allegedly...»; «...according to Russia's Ministry of Defense» [110; 97]. Формула without evidence стала лексичним кліше у воєнному репортажі як сигнал низької довіри до джерела [58; 80]. Твердження українських офіційних осіб, які редакція не може негайно верифікувати, також подаються через атрибуцію, але зазвичай без негативно конотованих маркерів типу allegedly чи without evidence: «Ukrainian officials said...», «The attack reportedly hit a military depot...» [110; 97]. У підсумку вибудовується ієрархія довіри: вершина – верифіковані дані редакції; далі, атрибутовані українські твердження; внизу – російські заяви з маркерами сумніву [58]. Цей тривалий сюжет ілюструє синергію деонтичної та епістемічної модальності.

- Деонтична (обов'язок): «Republicans in Congress must overcome their internal divisions to pass the bill» («WP»); «The delay should not have been allowed to happen» («NYT») [73; 63].

- Епістемічна (прогноз): «Without critical U.S. aid, military analysts say Ukraine could lose significant territory» («NYT»); «It is likely that Russia will press its advantage...» («WP») [63; 73].

- Епістемічна модальність тут моделює ймовірне негативне майбутнє (could lose, likely to press), що раціонально підсилює деонтичні заклики (Congress must act) і створює рамку: «ми (медіа) на основі доказів прогнозуємо катастрофу; отже, ви (політики) маєте моральний обов'язок її відвернути» [104; 58].

Отже, лексико-стилістичні стратегії рамкування, а саме оцінна лексика, модальність та концептуальна метафора не функціонують ізольовано. Їхня прагматична сила полягає саме у синергії, у здатності поєднуватися для створення когерентних, потужних та легких для сприйняття інтерпретаційних рамок. Аналіз тіла текстів «The New York Times» та «The Washington Post» показує, як ці елементи взаємно підсилюють один одного для досягнення прагматичної мети.

### 3.2 Синтаксичні стратегії фокусування

Якщо у попередньому підрозділі (3.1) ми аналізували лексико-стилістичні засоби як інструменти рамкування (framing), що визначають, чим є подія (наприклад, «агресія» чи «конфлікт»), то цей підрозділ зосереджується на синтаксисі як інструменті фокусування (focusing). Синтаксичні стратегії визначають, куди саме всередині встановленої лексичної рамки спрямовується увага читача, хто чи що виводиться на перший план, а хто чи що залишається у прихованій, синтаксично підпорядкованій позиції [61]. У межах критичного дискурс-аналізу синтаксис не є нейтральною граматичною структурою для «пакування» лексичних одиниць. Навпаки, як стверджували Майкл Галлідей та Роджер Фаулер, вибір граматичної структури між активним та пасивним станом є «ідеологічним вибором». Цей вибір активно конструює соціальну реальність,

розподіляє відповідальність, керує увагою аудиторії та реалізує прагматичну мету журналіста, тобто не просто повідомити, але й переконати та скерувати [81].

Аналіз матеріалів «The New York Times» та «The Washington Post» дозволяє виділити три ключові та взаємопов'язані синтаксичні механізми, що виконують прагматичну функцію фокусування:

1. Управління агентивністю (через структури транзитивності, зокрема активний та пасивний стан) для розподілу, приховування або підкреслення відповідальності.
2. Номіналізація як стратегія абстрагування та де-агентивізації процесу, що переводить фокус з дії на її наслідок.
3. Порядок слів та синтаксичний ритм (тематизація, парентеза, паратаксис) для керування наративною перспективою та емоційним залученням читача.

Аналіз транзитивності, що базується на моделі системно-функціональної граматики М. Геллідея, розглядає речення як репрезентацію процесу. Цей процес включає «Учасників» (Participants) та сам «Процес» (Process), виражений дієсловом. У контексті висвітлення війни ключовим прагматичним питанням стає: «Хто синтаксично призначений Агентом (Actor), тобто активним виконавцем дії, а хто – Пацієнтом (Patient/Goal), тобто об'єктом, на який спрямована дія?». Вибір, кого саме вивести у синтаксичну позицію підмета, є фундаментальним актом фокусування [69]. Використання стандартної структури SVO (Subject-Verb-Object), де Агент, Процес та Пацієнт чітко визначені, є найпотужнішим інструментом прямого покладання відповідальності. Ця стратегія домінує у випадках, коли редакція має високий ступінь впевненості у джерелах інформації (власні кореспонденти, перевірені OSINT-дані, офіційні підтвердження) [68]. У цих випадках синтаксична структура є прозорою. Прагматична функція полягає у недвозначному фокусуванні уваги читача на Росії як на єдиному відповідальному Агенті руйнувань. Ця ж структура, однак, є універсальним інструментом звинувачення. Наприклад, при висвітленні

українських атак на російській території (часто з посиланням на російські джерела), медіа використовують аналогічну синтаксичну атрибуцію агентивності: «...a Ukrainian drone attack (Агент) killed (Процес) 2 women (Пацієнт)» («...атака українського дрона вбила 2 жінок») [115].

Пасивні конструкції переміщують Пацієнта (жертву або об'єкт, що зазнав дії) у найсильнішу в реченні – початкову, тематичну – позицію. Агент (виконавець) при цьому або повністю видаляється, або переміщується у менш значущу прийменникову групу [76]. Наприклад, «The Washington Post» вживає такі конструкції:

- «A residential building (Пацієнт) was hit (Процес), the regional governor said» («У житловий будинок влучили, повідомив очільник області»).
- «Three people (Пацієнт) were killed (Процес) when a residential building was hit...» («Троє людей були вбиті, коли влучили у житловий будинок...») [85].

Як зазначають дослідники медіадискурсу, прагматичний ефект пасивного стану полягає у «центруванні уваги на об'єкті історії – на тому, кому щось було зроблено». Це не просто стилістична варіація. Це ключова синтаксична стратегія для побудови людиноцентричного наративу, який, як було визначено у Розділі 2, домінує у висвітленні «The New York Times» та «The Washington Post». Фокусуючи читача на «житловому будинку» чи «трьох людях», синтаксис прагматично підсилює гуманітарний аспект трагедії, а не суто військовий (хто, звідки і чим стріляв) [76].

Використання пасивних конструкцій з повним видаленням Агента (agentless passives) або безособових конструкцій є поширеною стратегією у новинній журналістиці. Вона виконує дві, на перший погляд, суперечливі прагматичні функції:

1. Журналістська обережність: Дозволяє повідомити про факт, не беручи на себе відповідальність за атрибуцію Агента, коли докази є неповними або не верифікованими редакцією.

2. Ідеологічне фокусування: Дозволяє свідомо уникнути покладання відповідальності або змістити фокус на сам факт події.

Прикладом першої функції є типові конструкції у зведеннях: «Explosions (Подія) were reported (Процес) in three districts...» («Повідомлялося про вибухи у трьох районах...») [85]. Однак прагматичну вагу синтаксичного вибору найкраще ілюструє кейс удару по ринку в Костянтинівці 6 вересня 2023 року. У перші години після трагедії багато медіа, включно з українськими, поширили версію про російський удар, використовуючи активний стан з Росією як Агентом. Натомість у первинних звітах «The New York Times» та інших західних агенцій була використана більш обережна синтаксична конструкція з не-людським Агентом:

- Приклад Radio Free Europe/Radio Liberty: «...a missile (Агент/Інструмент) struck (Процес) a busy market...» («...ракета вдарила по жвавому ринку...») [52].

Тут прагматичний фокус зміщено з виконавця (хто випустив?) на інструмент («ракета») та подію («удар»). Згодом, коли розслідування «The New York Times» дійшло висновку, що вибух «ймовірно, був спричинений... ракетною, випущеною українськими силами», яка збилася з курсу, цей початковий синтаксичний вибір виявився журналістськи виправданим. Цей кейс наочно демонструє, що вибір між синтаксичними конструкціями «Russia fired a missile» (фокус на Агенті) та «A missile struck» (фокус на інструменті/події) не є нейтральним. Це свідомо прагматична стратегія, яка в першому випадку є звинуваченням, а в другому – констатацією події в умовах невизначеності [116].

Номіналізація – це процес граматичної метафори (термін М. Геллідея), за допомогою якого Процес (виражений дієсловом, напр., «to invade») або Якість (прикметник) перетворюється на Іменник (напр., «the invasion»). У медіадискурсі номіналізація є потужною синтаксичною стратегією, що виконує кілька прагматичних функцій:

1. Стиснення інформації: дозволяє «упакувати» складний процес у компактну іменникову групу, що є ключовою вимогою новинного стилю.

2. Створення «об'єктивності»: номіналізація ніби «заморожує» дію, видаляючи з неї час та безпосереднього Агента. Вона перетворює конкретну дію («хтось щось зробив») на абстрактний феномен або об'єкт, який можна аналізувати. Це типова риса формального, аналітичного та наукового дискурсу [69].

В аналізованих виданнях номіналізація активно використовується для зміщення фокусу з самої дії на її наслідки або концептуальне значення:

- Приклад «The New York Times»: «Unprovoked aggression, the bombing of maternity hospitals and centers of culture... makes the war in Ukraine a profound moral issue» («Нічим не спровокована агресія, бомбардування пологових будинків та культурних центрів... робить війну в Україні глибокою моральною проблемою») [42].

- Приклад «The Washington Post»: «The destruction of the dam is changing the geography and topography...» («Руйнування дамби змінює географію та топографію...») [118].

- Приклад «Brookings»: «...how Russia's invasion of Ukraine changed its global standing» («...як вторгнення Росії в Україну змінило її глобальне становище») [106].

Ці приклади ілюструють, як номіналізація прагматично змінює жанр тексту. Якщо репортаж у жанрі «свідчення» (breaking news) тяжіє до активних дієслів («Russia is bombing hospitals»), фокусуючи читача на дії, що відбувається, то аналітична стаття або редакційна колонка (жанр «пояснення наслідків») тяжіє до номіналізації («The bombing of hospitals... is a moral issue»). Таким чином, номіналізація – це синтаксична стратегія, що прагматично зміщує фокус читача з безпосередньої дії на її абстрактний наслідок або концептуальне значення. Це дозволяє журналісту перейти від ролі свідка до ролі аналітика, зберігаючи при цьому авторитетний та «об'єктивний» тон. У межах КДА, ця стратегія також виконує ідеологічну функцію, перетворюючи конкретні воєнні злочини з актів, скоєних конкретними людьми, на «проблеми», «явища» або «факти» для подальшого політичного аналізу [69].

Отже, проведений аналіз підтверджує, що синтаксичні стратегії у «The New York Times» та «The Washington Post» є потужним, гнучким та свідомо застосовуваним прагматичним інструментом фокусування. Вибір граматичних конструкцій не є випадковим чи суто стилістичним. Він підпорядкований комунікативним завданням та жанру матеріалу.

### **3.3. Дискурсивні стратегії легітимації та прихованого впливу**

Якщо лексико-стилістичні та синтаксичні стратегії діють переважно на експліцитному рівні текстуального кодування, то дискурсивні стратегії оперують на вищому, когнітивно-прагматичному рівні. Вони стосуються не лише того, що і як сказано, але й того, що мається на увазі, що приймається як належне і яка дія виконується самим актом висловлювання. Цей підрозділ переходить від аналізу форми до аналізу функції мови в американському медіадискурсі, фокусуючись на механізмах прихованого впливу та ідеологічного позиціонування. У межах цього аналізу застосовано інструментарій критичного дискурс-аналізу та прагматики для дослідження чотирьох ключових механізмів: легітимація через управління евіденційністю, мовленнєві акти як інструменти соціальної дії, пресупозиції як формування «спільного ґрунту» та імплікатури як інструмент непрямої аргументації [58]. Теоретичною основою для аналізу легітимації слугують праці Тена ван Дейка. Легітимація визначається як «соціальний та політичний акт, що виконується текстом або мовленням, який надає вагомі причини, підстави або прийнятні мотивації для минулих чи теперішніх дій, які були або могли б бути піддані критиці». У воєнному медіадискурсі ця функція стає домінуючою.

Згідно з визначенням Тена ван Дейка, критичний дискурс-аналіз вивчає, як «соціальна влада, зловживання, домінування та нерівність впроваджуються, відтворюються та чиниться опір текстом і мовленням у соціальному та політичному контексті». У контексті висвітлення війни це означає

конструювання та відтворення фундаментальної ідеологічної дихотомії «Ми» проти «Вони». Ця дихотомія реалізується через подвійний процес: «позитивна презентація» власної групи (у цьому випадку – України та її західних союзників) та негативна репрезентація, тобто делегітимація, «Іншого» (Російської Федерації) [47].

Медіадискурс у «The New York Times» та «The Washington Post» активно використовує механізми легітимації, ідентифіковані ван Леейвенном, зокрема:

1. Авторизація (Authorization): Легітимація через посилення на авторитетні джерела – високопоставлених урядовців, військових експертів, дані розвідки або власні редакційні розслідування.

2. Моральна оцінка (Moral Evaluation): Апеляція до спільних демократичних та гуманістичних цінностей; рамкування подій у чітких моральних категоріях «агресія-захист», «злочин-справедливість», «брехня-правда».

3. Раціоналізація (Rationalization): Надання «логічних» та прагматичних причин для певних дій, наприклад, обґрунтування необхідності надання військової та фінансової допомоги Україні [55].

Прагматична мета цих стратегій в аналізованих виданнях полягає в тому, щоб легітимізувати наратив про справедливий, оборонний характер опору України та необхідність її всебічної підтримки з боку США, водночас системно делегітимізуючи військові, політичні та інформаційні дії Російської Федерації.

Евіденційність – це мовне маркування джерела інформації, яке є ключовою стратегією авторизації та легітимації. В умовах воєнної журналістики, що характеризується високим рівнем дезінформації та «туманом війни», управління евіденційністю стає центральним полем боротьби за довіру аудиторії. Аналіз виявляє два основні вектори цієї стратегії: легітимацію власної позиції через прозору методологію та ієрархічне управління чужими голосами [82]. Аналіз матеріалів «The New York Times» та «The Washington Post», особливо після

2022 року, свідчить про свідомий зсув у редакційній ролі: від репортера (який передає те, що сказали інші) до слідчого або верифікатора (який доводить те, що сталося). Журналістський авторитет ґрунтується не на ексклюзивному доступі, а на прозорій та високотехнологічній методології. Це реалізується через експліцитні лінгвістичні маркери, що вказують на аналітичну роботу самої редакції: «An analysis by The Times shows...» або «...verified by...». Ця стратегія позиціонує видання як незалежний аналітичний центр, що легітимізує його висновки [28].

Висвітлення підризу Каховської ГЕС є показовим прикладом цієї стратегії. Замість прямого звинувачення, «The New York Times» публікує детальне розслідування під заголовком «Why the Evidence Suggests Russia Blew Up the Kakhovka Dam» [64]. Прагматичний аналіз цього заголовка та статті виявляє кілька рівнів легітимації:

- Він легітимізує звинувачення, апелюючи до доказів, а не до заяв офіційних осіб.
- Він демонструє методологію: стаття детально описує аналіз інженерних планів, сейсмічних даних та свідчень експертів-вибухотехніків, які в сукупності вказують на те, що причиною був внутрішній вибух у критичній точці конструкції, доступ до якої мали лише російські війська.
- Використання модального дієслова *suggests* (дозволяє припустити) формально зберігає журналістську об'єктивність, однак весь масив представлених у статті доказів прагматично спрямовує читача до єдиного висновку [107].

Вершиною стратегії «медіа-верифікатора» є розслідування «The New York Times» подій у Бучі, відзначене Пулітцерівською премією [105]. Редакція не просто повідомила про звірства. Вона легітимізувала цей факт, провівши восьмимісячне візуальне розслідування, яке ідентифікувало конкретний підрозділ, відповідальний за вбивства на вулиці Яблунській, – 234-й

гвардійський десантно-штурмовий полк [29]. Це демонструє вищий рівень легітимації: медіа не просто повідомляє про подію чи наводить докази – воно стає доказом. Репортажі «The NYT» були побудовані як деталізований юридичний кейс, що включав верифіковані відео, супутникові знімки, аудіоперехоплення та ідентифікацію командирів. Таким чином, журналістика свідомо перетворилася на доказову базу для майбутніх міжнародних трибуналів, а медіа легітимізувало наратив про воєнні злочини, перейнявши на себе функцію слідчого та обвинувача.

Прагматичний аналіз виявляє, що в американському медіадискурсі не всі джерела інформації є рівноцінними. «The New York Times» та «The Washington Post» конструюють чітку ієрархію довіри через диференційоване мовне оформлення атрибуції [108]. Для маркування заяв російських офіційних осіб використовується сталий дискурсивний прийом – пряма вказівка на відсутність доказів. Ця формула стала лексичним кліше воєнного репортажу. Прагматичний ефект цієї формули є потужним мовленнєвим актом делегітимації. Вона не стверджує прямо «Росія бреше», що порушило б норми об'єктивності, але імплікує неправдивість. Читач отримує чітку інструкцію не довіряти твердженню до того, як він його прочитає. Твердження українських офіційних осіб, які редакція не може негайно верифікувати, подаються через стандартну атрибуцію, але без негативних конотацій чи маркерів сумніву: *Ukrainian officials said they have killed about 12 Russian generals...* [39]. Це можна розглянути як стандартну репортерську практику. Твердження маркується як заява (а не доведений факт), але воно не несе апріорної «презумпції неправдивості», яка супроводжує російські заяви.

Теорія мовленнєвих актів, розроблена Дж. Остіном та Дж. Серлем, стверджує, що висловлювання не лише описують світ (локутивний акт), але й виконують дії в соціальному контексті (іллокутивний акт) та спричиняють певні наслідки у слухача (перлокутивний акт). У медіадискурсі іллокутивна сила

повідомлення часто є більш важливою, ніж його буквальне семантичне значення [17]. Хоча новинні репортажі прагнуть до об'єктивності та уникають прямих директив, аналітичні та особливо редакційні матеріали відкрито використовують директивні мовленнєві акти. У періоди ключових політичних дебатів у США щодо підтримки України, «The Washington Post» публікує матеріали з прямими директивами, спрямованими на політичний клас: «Congress must pass Ukraine aid swiftly». Іллокутивна сила цього висловлювання – не інформування, а спонукання або навіть вимога. Текст функціонує як інструмент політичного тиску [113]. Багато висловлювань, що виглядають як констатація факту (асертиви), насправді виконують функцію експресивів (вираження емоційного стану) або декларативів (зміна соціальної реальності через висловлювання). Систематичне повторення фрази «another Russian missile attack» у щоденних зведеннях прагматично перетворює її з простого асертиву на колективний експресив (вираження осуду систематичності та жорстокості цих атак). Це також сприяє виконанню комісивного акту – медіа підтверджує свою відданість наративу про Росію як державу-агресора, що цілеспрямовано тероризує цивільне населення [52]. Медіадискурс виступає як колективний мовець, що виконує репрезентативні асертиви, які конструюють або підтримують певну соціальну реальність. Наприклад, системне вживання наративної рамки «path to victory for Ukraine» у 2022-2023 роках функціонувало як асертив, що стверджував перемогу України як досяжний та реалістичний сценарій. Хоча медіа також висвітлювали й альтернативні (часто делегітимізуючи) асертиви, наприклад, про «no military path to victory», домінування позитивного асертиву легітимізувало політику масштабної військової підтримки [38].

Пресупозиції – це фонова, не висловлена прямо інформація, яка сприймається як належна, безсумнівна або вже відома для того, щоб основне висловлювання мало сенс. Це один із найпотужніших інструментів прихованого

ідеологічного впливу, оскільки пресупозиції не входять до основного фокусу твердження, а тому, як правило, не піддаються критичному аналізу чи запереченню з боку читача. Найяскравішим та системним прикладом прагматичної пресупозиції у всьому досліджуваному дискурсі є номінативна група «Russia's unprovoked invasion» [99]. Аналіз контекстів показує, що ця фраза найчастіше з'являється у вступних абзацах статей, які аналізують наслідки війни: «Russia's unprovoked invasion of Ukraine has re-awoken fears not felt since the Cold War...» Прагматичний механізм тут полягає в наступному:

1. Лексема *invasion* (вторгнення) є асертивом – констатацією факту події.
2. Лексема *unprovoked* (неспровокований) є інтерпретацією – оцінкою мотивів та причин.
3. Поєднуючи інтерпретацію (*unprovoked*) та факт (*invasion*) в єдину номінативну групу, яка виступає граматичним підметом речення, медіа прагматично подає цю інтерпретацію (яка є предметом гострих геополітичних дискусій) як незаперечний, фоновий, самоочевидний факт.
4. Основне твердження (*assertion*) речення стосується *fears* (страхів), тоді як *unprovoked invasion* є його пресупозицією [109].

Це є класичним прикладом ідеологічного закриття (*ideological closure*). Приймаючи цю пресупозицію для розуміння речення, читач несвідомо погоджується з тим, що будь-які альтернативні пояснення причин війни (напр., розширення НАТО, «законні інтереси безпеки» РФ, внутрішні українські процеси) є нерелевантними або апріорі хибними. Це дозволяє медіа легітимізувати весь подальший наратив про виключну та абсолютну відповідальність Російської Федерації.

Імплікатури, згідно з теорією Пола Грайса, – це смисли, які мовець має на увазі, але не висловлює прямо. У журналістиці вони часто виникають через свідоме зіставлення (*juxtaposition*) фактів, яке, порушуючи постулати чіткості або релевантності, змушує читача самотійно робити висновок, який редакція не

може висловити прямо, не порушивши стандартів об'єктивності [17]. На початку 2024 року «The Washington Post» та «The New York Times» активно висвітлювали критичну ситуацію в Авдіївці. Аналіз репортажів та аналітичних матеріалів того періоду виявляє системне зіставлення трьох фактів:

1. Військова поразка: Українські війська змушені здійснити «costly withdrawal» (виведення, що дорого обійшлося) з Авдіївки.

2. Безпосередня причина на полі бою: Цей відступ спричинений гострим «ammunition shortage» (дефіцитом боєприпасів) та «shell hunger» (снарядним голодом).

3. Політична причина у Вашингтоні: Ця нестача є прямим наслідком того, що «the U.S. Congress [is] withholding further military aid» (Конгрес США утримує подальшу військову допомогу) або «suspension of U.S. aid commitments» (призупинення зобов'язань США щодо допомоги).

Прагматичний аналіз показує, що новинні відділи не публікували редакційних статей з прямим асертивом: «Республіканська партія в Конгресі США винна у падінні Авдіївки», оскільки це було б прямим політичним звинуваченням. Натомість, вони зіставляли ці три факти, часто в межах одного абзацу або статті. Читач, намагаючись знайти зв'язок між цими фактами, неминуче доходив до імплікатури – висновку, який редакція мала на увазі, але не висловила: бездіяльність Конгресу призвела до військової поразки України [70]. Це є прикладом ковертної (прихованої) директивної та звинувачувальної дії. На поверхні (локуція) – це об'єктивний новинний репортаж (асертив). На прагматичному рівні (іллокуція та імплікатура) – це потужний інструмент внутрішньополітичного тиску, який перекладає відповідальність за військову поразку в Україні на конкретних політичних акторів у Вашингтоні.

Отже, прагматичний аналіз показав, що «The New York Times» та «The Washington Post» застосовують багаторівневі дискурсивні стратегії, які значно виходять за межі звичайного інформування. Легітимація наративу про

справедливу оборону України та агресію Росії ґрунтується не лише на оцінній лексиці, а й на продуманому управлінні евіденційністю. Медіа дедалі частіше виконують роль верифікаторів фактів, використовуючи власні високотехнологічні розслідування (Буча, Каховська ГЕС) як найвищу форму авторизації. Паралельно формується ієрархія довіри: докази «своїх» системно підсилюються, тоді як заяви РФ послаблюються через формулу *without evidence*. Таким чином, американський медіадискурс постає не як пасивне відображення подій, а як активний політичний актор. Через іллокутивні акти звинувачення, верифікації та спонукання він формує ментальні моделі та ідеологічні настанови як для внутрішньої, так і для глобальної аудиторії.

## ВИСНОВКИ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 року докорінно змінило не лише хід війни, але й характер її висвітлення у провідних американських медіа. Це дослідження демонструє, що американський медіадискурс про російсько-українську війну еволюціонував від відстороненого геополітичного коментування до емоційно насиченого, людиноцентричного наративу із широким арсеналом прагматичних стратегій впливу. У цій роботі медійний дискурс визначається як особливий різновид комунікації, в якому журналістські тексти одночасно інформують та прагматично впливають на аудиторію. Аналіз досліджень дозволив визначати типові риси публіцистичних текстів воєнної тематики (поєднання фактологічності з емоційністю, наявність оцінної лексики, специфічні композиційні елементи) та окремі лексико-стилістичні засоби прагматичного впливу (метафори, епітети, евфемізми, риторичні питання і т.д.). Цей аналіз також свідчить, що заголовок медіатексту функціонує як самостійний комунікативно-прагматичний компонент: він виконує рамкувальну функцію, фокусує увагу читача на певних аспектах і задає інтерпретаційну рамку всьому матеріалу. Спираючись на ці теоретичні положення (поняття фреймінгу, мовних актів, прагматичних пресупозицій), емпіричний аналіз розкрив конкретні механізми, за допомогою яких американські медіа конструюють образ війни для західної аудиторії.

По-перше, встановлено жанрові та заголовкові особливості висвітлення російсько-української війни у газетах «The New York Times» та «The Washington Post». У початковий період конфлікту (2014-2021 рр.) домінували традиційні «елітоцентричні» журналістські жанри, а саме аналітичні огляди, новинні репортажі з коментарями, геополітичні розвідки. Війна подавалася передусім як віддалена міжнародна криза та порушення норм міжнародного права. Заголовки у цей час часто використовували інституційну атрибуцію (наприклад, посилення на дії урядів, міжнародних організацій: «НАТО засуджує...», «ООН заявляє...»), що рамкувало події у правовому та дипломатичному ключі. Такий

жанрово-заголовковий підхід акцентував ролі державних акторів (політиків, дипломатів, міжнародних інституцій), тоді як голоси пересічних українців лишалися переважно маргіналізованими. В результаті конфлікт постав у медіанаративі як відсторонена проблема, що має вирішуватися на міждержавному рівні. Подібне фреймування (наприклад, опис війни як «замороженого конфлікту» на Донбасі чи як порушення Росією Будапештського меморандуму) сформувало у західної аудиторії уявлення про війну як про абстрактне геополітичне протистояння. Це певною мірою пояснює відносно стриману реакцію Заходу у 2014 - 2021 роках: медіадискурс не мобілізував масову емпатію, а зосереджувався на правових оцінках і санкційній політиці.

Натомість після 24 лютого 2022 року жанрова палітра американських медіа різко розширилася, що стало прямою реакцією на безпрецедентну масштабність і жорстокість повномасштабної війни. «The New York Times» і «The Washington Post» оперативно розгорнули широкі мережі кореспондентів в Україні, запустивши постійні breaking news-репортажі з місця подій (Київ, Харків, Маріуполь, тощо), фоторепортажі та відеорепортажі. Жанри репортажу набули виразно людиноцентричного характеру: матеріали зосередилися на особистих свідченнях очевидців, долях окремих українських військових і цивільних, на трагедіях і героїзмі звичайних людей. Візуальні образи зруйнованих міст, поранених, біженців та сцени прощань із загиблими активно залучалися для пробудження емпатії. Одночасно з'явилися розлогі нариси (feature stories), що персоніфікували війну через історії конкретних людей, тим самим фреймували її як боротьбу народу за виживання. Заголовки у цей період стали більш експресивними та конкретними: замість нейтрально-бюрократичного опису («конфлікт на сході України») вони прямо називали агресора і сутність події («Russia Invades Ukraine», «Massacre in Bucha»). Характерним прийомом стало використання номіналізацій у заголовках для фокусування уваги на резонансних подіях і жертвах (наприклад, «Bucha massacre», «Mariupol siege»), що одразу задавало емоційний тон і моральну оцінку без зайвих пояснень. Відкрите позначення винуватця (Росії) та жертви (України або конкретних міст, спільнот)

у заголовковому комплексі стало однією з ключових прагматичних змін: медіа більше не залишали аудиторії простору для двозначності щодо того, хто є агресором.

По-друге, у ході російсько-української війни американські видання впровадили інноваційні жанрові формати, які поєднують традиційну журналістику з цифровими технологіями та елементами розслідування. Дослідження виявило появу так званих гібридних жанрів, зокрема жанру «візуального розслідування», інтерактивних воєнних карт та жанру журналістики даних. «The New York Times» запровадила формат «Visual Investigations» – це комплексні мультимедійні матеріали, що базуються на моделі «свідчення з доказом». Такі розслідування поєднують ґрунтовну польову роботу (збір свідчень, фото- і відеодоказів на місцях подій) із високотехнологічним аналізом (супутникові знімки, геолокація, 3D-моделювання, розпізнавання облич, перехоплення переговорів). На виході журналісти створюють детально верифіковану реконструкцію воєнної події. Наприклад, хронологію і фактаж різанини в Бучі, аж до ідентифікації конкретних підрозділів і командирів російської армії, відповідальних за злочини. Подібні матеріали отримали високі відзнаки (Пулітцерівські премії) та фактично стерли межу між журналістикою і кримінальною судовою експертизою. Крім того, «NYT» та «WP» активно використовують OSINT-інструменти (розвідку з відкритих джерел) у повсякденному висвітленні конфлікту. Регулярним стало залучення супутникових фотографій (наприклад, від компанії Maxar), аналіз дописів у соцмережах (Telegram-канали з окупованих територій), даних військових аналітиків та краудсорсингових платформ. Інтерактивні карти бойових дій на сайтах видань оновлюються в режимі реального часу, показуючи зміни лінії фронту, місця ударів і статистику руйнувань. Таким чином, американські медіа у відповідь на інформаційні виклики війни зміцнили свій авторитет через демонстрацію прозорої методології збору та перевірки фактів («ось як ми це встановили»), доповнивши традиційне репортерське «я був там» аргументом «ми

це довели документально». Це важливий прагматичний крок, що підвищує довіру аудиторії і водночас спростовує російські дезінформаційні наративи.

По-третє, проаналізовано лексико-стилістичні та синтаксичні стратегії, які використовують американські медіа для рамкування подій російсько-української війни та фокусування уваги читачів. Дослідження підтвердило, що мова висвітлення війни суттєво змінилася після 2022 року, відображаючи перехід від стриманої, нейтральної тональності до відверто оцінної і емоційно забарвленої лексики. У ранній фазі конфлікту лексикон газет акцентував правові оцінки та дипломатичні кліше (терміни на кшталт «анексія», «порушення суверенітету», «геополітична напруга»). Після початку відкритої агресії Росії з'явилася насиченість матеріалів словами із сильним негативним забарвленням: «агресія», «вторгнення», «звірства», «воєнні злочини», «геноцид» тощо. Така оцінна лексика одразу задавала читачеві моральну рамку, а саме чітке розуміння, що відбувається нічим не виправдана жорстокість. Помітним прийомом стало вживання метонімії (наприклад, «Київ заявляє...», «Вашингтон підтримує...» замість згадки конкретних осіб), що персоніфікує держави і робить заголовки динамічнішими. Лексико-стилістичні засоби, виявлені у текстах, також включають воєнні метафори та історичні аналогії, які поглиблюють драматичність викладу (порівняння Путіна з диктаторами минулого, алузії на Другу світову війну тощо). Таким чином, словник матеріалів «NYT» і «WP» поступово змістився у бік однозначного засудження агресора й підтримки жертви, що є свідомою прагматичною стратегією, тобто слова підбираються так, щоб викликати у читача потрібні емоції та оцінки.

Синтаксичні стратегії у висвітленні російсько-української війни були спрямовані на вигідне розташування смислових акцентів і виділення важливої інформації. Зокрема, аналіз заголовків виявив збільшення частотності номінативних конструкцій та зворотів із дієприкметниками, які ущільнюють повідомлення та роблять його більш ефектним. Наприклад, заголовок типу «Hospital Bombed, Dozens Killed» подає факт атаки й кількість жертв у стислій формі, що шокує читача з першого погляду. Такі заголовки фактично виконують

роль пресупозицій до основного тексту, адже вони вже містять оцінку ситуації і визначають рамку інтерпретації (у наведеному прикладі – це однозначно воєнний злочин). Крім того, у пізніших матеріалах помітна тенденція до використання активної застави з чітким зазначенням суб'єкта дії («Russia strikes hospital...» замість пасивного «Hospital is struck...»). Ця синтаксична зміна має прагматичний ефект притягування суб'єкта до відповідальності: читачі одразу бачать, хто вчинив дію. Водночас у аналітичних жанрах зберігалася балансування довгими складними реченнями, що дозволяло подавати контекст і пояснення; однак навіть у таких текстах важливі факти та цитати виносилися на початок речення для акцентування. Загалом, мовні (лексичні і синтаксичні) стратегії в руках журналістів виконували завдання прагматичного впливу – спрямовували емоції та увагу аудиторії у потрібне русло, підсилювали певні смисли (страждання мирних мешканців, підступність агресора, героїзм опору) і послаблювали інші.

По-четверте, дослідження висвітлює прагматичні засоби впливу та дискурсивні стратегії, за допомогою яких американські медіа формували уявлення про війну. Центральним виявилось рамкування конфлікту як протистояння агресора і жертви: від самого початку агресія Росії однозначно засуджується, а боротьба України представлена як морально виправдана й героїчна. Постійне застосування фрейму «агресор-жертва» створило потужний моральний консенсус у західному інформаційному просторі. Це не лише відображало реальний баланс сил (Україна захищається, Росія нападає), але й виконувало прагматичну функцію – легітимізувало масштабну підтримку України з боку США та союзників. Журналісти цілеспрямовано підкреслювали гуманітарні страждання українців та документували злочини російської армії, тим самим апелюючи до почуття справедливості читачів і схиляючи громадську думку до думки про необхідність дій у відповідь (військова допомога, санкції тощо). Висвітлення воєнних злочинів набуло характеру окремої дискурсивної стратегії: його можна охарактеризувати як жанр підзвітності, у якому медіа висвітлюють події через призму міжнародного права та майбутнього правосуддя.

«The New York Times» та «The Washington Post» ретельно відстежують розслідування Міжнародного кримінального суду, створення спеціальних трибуналів, притягнення винних до відповідальності. У статтях усе частіше звучать юридичні терміни («геноцид», «екоцид», «злочин агресії»), а наведені факти й докази подаються як матеріали, що потенційно можуть лягти в основу судових справ. Таким чином, медіадискурс не просто описує війну, а й програмує очікування щодо її завершення: справедливість має перемогти, винні мають бути покарані. Це своєрідне поєднання інформаційної та адвокаційної функцій преси, коли видання стають активними учасниками глобальної дискусії про війну – не тільки повідомляють новини, але й формують порядок денний (agenda-setting) у напрямку підтримки України та осуду агресора.

Варто зазначити, що така залученість медіа до фреймінгу російсько-української війни в морально-правовому ключі має і зворотний бік. Прагнучи до об'єктивності, окремі редакційні матеріали «NYT» порушували питання компромісів та «прагматичного миру» ціною поступок з боку України. Це призвело до внутрішньої дискурсивної напруженості: з одного боку, новинні репортажі наполягають на безальтернативності перемоги України як морального імперативу, з іншого – частина аналітичних колонок відображає західний реалістичний підхід із зважуванням ризиків ескалації. Ця полеміка сама стала складником медіадискурсу, відображаючи ширші дебати у західному суспільстві про межі втручання у конфлікт. Для нашого дослідження важливо, що попри такі дискусії, загальна прагматична настанова американських медіа залишалася проукраїнською: інформаційні та лексичні стратегії були налаштовані на емпатію до українців і делегітимізацію дій Росії. У цілому поєднання різних прагматичних засобів (від емоційних особистих історій до сухої юридичної документації злочинів) створило багатовимірний образ війни, який резонує з аудиторією на різних рівнях (емоційному, етичному, раціональному) та зміцнює підтримку України.

Таким чином, результати дослідження показали, що американський медійний дискурс щодо війни в Україні зазнав глибокої трансформації під

впливом розвитку самого конфлікту. Від «вертикального» підходу, зосередженого на заявах держав і дипломатії (2014–2021), він перейшов до горизонтального, насиченого голосами очевидців і польовими репортажами (2022–2023), а згодом інтегрував у себе новітні доказові жанри і правовий дискурс відповідальності (2023–2025). Ця еволюція не тільки відображає безпрецедентний характер війни, але й ознаменувала нову роль провідних медіа. Відносно нейтрального спостерігача вони перетворилися на активного учасника інформаційного протистояння та боротьби за правду.

Російсько-українська війна залишається центральною темою світового новинного дискурсу, і зрозуміти механізми її подання у впливових американських медіа – означає краще усвідомити, як формується міжнародна громадська думка та політичні рішення щодо цього конфлікту. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше здійснено комплексний прагматичний аналіз висвітлення війни в американському медіадискурсі, який охоплює декілька часових етапів (2014–2021, 2022–2024, 2025 рр.) та різнорівневі мовні аспекти – жанрові, заголовкові, лексико-синтаксичні й дискурсивні. У роботі виявлено нові тенденції журналістики воєнного часу, зокрема описано появу гібридних жанрів (візуальні розслідування, інтерактивні карти бойових дій) та окреслено їх прагматичну функцію. Аналіз також висвітлює малодосліджений раніше аспект підзвітності медіадискурсу, тобто пряму взаємодію журналістики з міжнародно-правовим полем (надання доказів для трибуналів, формування наративу справедливості). Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування їх у галузі медіалінгвістики, журналістики та освіти. Зокрема, висновки дослідження можуть бути використані при розробці навчальних курсів зі стилістики, прагматики, аналізу дискурсу та журналістської майстерності та для демонстрації конкретних мовних прийомів, що посилюють вплив повідомлень. Матеріали роботи стануть у пригоді практикуючим журналістам і редакторам при висвітленні військових конфліктів, оскільки дозволяють усвідомити силу фреймінгу і вибору слів у формуванні реакції аудиторії. Результати аналізу також корисні з точки зору підвищення

медіаграмотності: вони допомагають споживачам інформації критично оцінювати тональність та приховані меседжі у новинних матеріалах про війну, розуміти, як і навіщо медіа ті чи інші аспекти конфлікту подають на перший план.

Щодо перспектив подальших досліджень, варто зазначити, що це дослідження охопило лише друковані онлайн-медіа США (на прикладі двох провідних газет) та їхній текстовий контент. Перспективним є розширення аналізу на інші сегменти американського медіапростору. Наприклад, телебачення, радіо, соціальні мережі з метою порівняти особливості фреймінгу війни в різних каналах комунікації. Цікавим напрямком є зіставлення американського дискурсу про російсько-українську війну з медіадискурсами інших країн (наприклад, європейських держав або країн Азії), що дозволило б виявити культурно обумовлені відмінності у подачі цього конфлікту. Окремого подальшого вивчення потребує питання впливу медіафреймінгу на аудиторію: соціальні та психологічні дослідження могли б доповнити лінгвістичний аналіз, з'ясувавши, як саме споживачі сприймають та інтерпретують повідомлення про війну, сформовані американськими ЗМІ, і як це впливає на рівень підтримки політичних рішень (збільшення допомоги Україні, ставлення до біженців тощо). Нарешті, з огляду на динамічність подій, актуальним залишається лонгitudний моніторинг американського медіадискурсу аж до завершення війни: майбутні дослідження зможуть задокументувати наступні етапи еволюції жанрів і стратегій (наприклад, висвітлення процесу післявоєнної відбудови чи мирних переговорів) і тим самим забезпечити цілісну картину ролі медіа у цій війні.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Н. Д., Жук О. О. Мовні стереотипи «ноу-хау» та естетичність сучасних ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика*. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2010. Вип. 9, ч. 2. С. 175–182. URL: [http://old.journ.lnu.edu.ua/vypusk7/n9-2/tele-and\\_radio\\_journalism-9-2-28.pdf](http://old.journ.lnu.edu.ua/vypusk7/n9-2/tele-and_radio_journalism-9-2-28.pdf) (дата звернення: 21.10.2025).
2. Балабін В. В. Теоретичні засади військового перекладу : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.16. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 609 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : ВЦ «Академія», 2004.
4. Бернадіна А. В. Функціонально-семантичні особливості англомовної військової лексики в перекладацькому аспекті : магістерська дисертація. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 111 с.
5. Бурмістенко Т. В. Риторичне питання як механізм аргументативного впливу в офіційній промові. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2013. Вип. 30. С. 14–19.
6. Галицька Х. А. Культурна асиметрія у перекладі англомовних військових і військово-політичних текстів українською мовою : магістерська дисертація. Київ : Національний технічний університет України «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 102 с.
7. Грицай О. Засоби масової інформації як окремий підстиль публіцистичного стилю. *Наукові записки КПІ ім. Ігоря Сікорського*. 2017. URL: [https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/01\\_%20Grytsai\\_zasoby%281%29.pdf](https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/01_%20Grytsai_zasoby%281%29.pdf) (дата звернення: 10.09.2025).
8. Досвід війни. Медійно-дискурсивний простір сучасної України / за ред. С. Романюк. Варшава : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2024. 242 с.

9. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
10. Зайцева О. М. Варіантність у родовій категоризації іменників: (на матеріалі мовлення сучас. укр. телебачення). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія»*. 2018. Т. 21, № 1. С. 121–130.
11. Ліпич В. М., Павлик Н. В. Прагмалінгвістичні параметри публіцистичного дискурсу. *Слобожанський науковий вісник: науковий журнал. Серія: Філологія*. Суми : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 5. С. 34–38.
12. Лисенко І. А. Переклад англomовних термінів мас-медіа українською: етимологія, морфологія, функція : кваліфікаційна робота. Полтава : Нац. ун-т «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2025.
13. Матвієнко І. С. Автор, текст, дискурс: філософські розвідки Мішеля Фуко. *Multiversum. Philosophical Almanac*. 2018. № 3–4. С. 81–87. URL: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2016.3-4.08> (дата звернення: 05.09.2025).
14. Мацієвський О. Ю. Прагматичні стратегії висвітлення російсько-української війни в американських медіа: когнітивно-дискурсивний підхід. *Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Острог : НаУОА, 2025. С. 1–15.
15. Мірошніченко І. Г. Пресупозиції та імплікатури як засоби стиснення тексту в українському мас-медійному дискурсі. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство*. 2015. Т. 23, вип. 21(2). С. 85–89.
16. Мірошніченко І. Г. Сучасні підходи до типології мас-медійного дискурсу. *Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. Вінниця, 2016. С. 49–52.
17. Мовленнєвий акт. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовленнєвий\\_акт](https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовленнєвий_акт) (дата звернення: 14.11.2025).
18. Недайнова І. Алюзія як риторична стратегія в антивоєнному дискурсі Президента Зеленського. *Український воєнний дискурс: полілог жанрів і стилів* : колективна монографія / заг. ред. Н. П. Ізотової, С. І. Потапенка. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2024. С. 68–95.

19. Нікіфорова О. Перекладознавчий аналіз лексичної структури текстів військово-політичної тематики. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2017. Вип. 1 (37). С. 24–28. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15318> (дата звернення: 16.09.2025).
20. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.
21. Поняттєва парадигма публіцистичного стилю / Колектив авторів. Київ : Інститут української мови НАН України, 2020. URL: [https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/1\\_20/4.pdf](https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/1_20/4.pdf) (дата звернення: 10.09.2025).
22. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивнодискурсивній парадигмі лінгвістики : монографія. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
23. Серажим К. Евфемізація у політичному дискурсі. *Стиль і текст. Наукові записки Інституту журналістики*. 2004. Вип. 5. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1486> (дата звернення: 21.10.2025).
24. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. Київ : Видавництво КНУ, 2002. 392 с.
25. Соловійова Н. Специфіка жанрових форм публіцистичної творчості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16147/soloviova.pdf> (дата звернення: 09.09.2025).
26. Сотников А., Кобилінська І. Лінгвопрагматичні особливості текстів публіцистичного стилю. *Advanced Linguistics*. 2024. № 14. URL: <https://al.fl.kpi.ua/article/view/316537> (дата звернення: 07.09.2025).
27. Структура публіцистичного тексту: загальні підходи. *Журналістика*. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.referaty.com.ua/ukr/details/2412/> (дата звернення: 07.09.2025).
28. Топчий Л. М. Синтаксичні експлікатори інтенцій у газетному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія:*

*Філологія*. 2019. № 38, т. 1. С. 70–74. URL: [https://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part\\_1/19.pdf](https://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/19.pdf) (дата звернення: 15.11.2025).

29. Фадеева О. В. Функції та засоби прагматизації газетних заголовків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 27, т. 2. С. 1–5.

30. Худолій А. О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця XX – початку XXI століття. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2006. 382 с.

31. Худолій А. О. Політичні стереотипи у геостратегії США : монографія. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. 155 с.

32. Шебеліст С. В. Типологія журналістських жанрів: сучасні теоретичні дискусії. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-85.1-28> (дата звернення: 11.09.2025).

33. Шугаєв А. В. Медіа-дискурс крізь призму когнітивної прагматики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2019. № 1. С. 125–129.

34. Які основні елементи військового письма? URL: <https://ball.machine.cx.ua/ukraincyam/yaki-osnovni-elementi-viyskovogo-pisma.html> (дата звернення: 16.09.2025).

35. Akinboade O. A., Heske Y., Molobi V. S. Russia-Ukraine War of 2022: A Descriptive Content Analysis of War News Report Framing by America's New York Post, China's Global Times and South Africa's The Citizen. *Athens Journal of Mass Media and Communications*. 2023. Vol. 9, no. 4. P. 229–248.

36. Al-Hlou Y., Froliak M., Khavin D., Koettl C., Willis H., Cardia A., Reneau N., Browne M. Caught on Camera, Traced by Phone: The Russian Military Unit That Killed Dozens in Bucha. *The New York Times*. 22.12.2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/12/22/video/russia-ukraine-bucha-massacre-takeaways.html> (date of access: 08.11.2025).

37. Alyahya A. F. Critical Discourse Analysis of Newspaper Articles Declaring the Outbreak of War in Ukraine: The Washington Post vs. The Moscow Times. *International Journal of Society, Culture & Language (IJSCL)*. 2023. Vol. 11, no. 2. URL: [https://www.researchgate.net/publication/394790538\\_Critical\\_Discourse\\_Analysis\\_of\\_Newspaper\\_Articles\\_Declaring\\_the\\_Outbreak\\_of\\_War\\_in\\_Ukraine\\_The\\_Washington\\_Post\\_vs\\_The\\_Moscow\\_Times](https://www.researchgate.net/publication/394790538_Critical_Discourse_Analysis_of_Newspaper_Articles_Declaring_the_Outbreak_of_War_in_Ukraine_The_Washington_Post_vs_The_Moscow_Times) (date of access: 27.10.2025).
38. Barker K., Schmitt E., Erlanger S., Troianovski A. With limited options, Zelensky seeks a path forward for Ukraine. *The New York Times*. 2024, October 29. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/29/world/europe/ukraine-zelensky-russia-war.html> (date of access: 14.11.2025).
39. Barnes J. E., Cooper H., Schmitt E. U.S. intelligence is helping Ukraine kill Russian generals, officials say. *The New York Times*. 2022, May 4. URL: <https://www.nytimes.com/2022/05/04/us/politics/russia-generals-killed-ukraine.html> (date of access: 14.11.2025).
40. Bedřichová L. Headlines and Subheadlines in Newspaper Reporting: Based on Discourse Analysis of Newspaper Articles in the Guardian (December 2005 – February 2006). M.A. thesis. Brno : Masaryk University, 2006.
41. Bell A. The Language of News Media. Oxford : Blackwell, 1991.
42. Biden J. R., Jr. President Biden: What America Will and Will Not Do in Ukraine. *The New York Times*. 2022, May 31. URL: <https://www.nytimes.com/2022/05/31/opinion/biden-ukraine-strategy.html> (date of access: 11.11.2025).
43. Boot M. Having exhausted the other options, the House did the right thing on Ukraine. *The Washington Post*. 20.04.2024. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2024/04/20/house-ukraine-aid-bill-passed/> (date of access: 08.11.2025).
44. Borger J. ICC prosecutor to investigate possible war crimes in Ukraine. *The Guardian*. 28 February 2022. URL:

<https://www.theguardian.com/world/2022/feb/28/ukraine-russia-belarus-war-crimes-investigation-the-hague> (date of access: 03.11.2025).

45. Botti D. et al. New Evidence Shows How Russian Soldiers Executed Men in Bucha. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/05/19/world/europe/russia-bucha-ukraine-executions.html> (date of access: 27.10.2025).

46. Bowen A. S., Weed M. C. War Crimes in Ukraine. *Congressional Research Service, Library of Congress*. Report No. R47762. 16.10.2023. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/R47762> (date of access: 03.11.2025).

47. Brusylovska O., Maksymenko I. Discourse Analysis of Media on the War 2022 in Ukraine: The case of Russia. *Regional Science Policy & Practice*. 2023. Vol. 15, No. 1. P. 222–235. URL: <https://doi.org/10.1111/rsp3.12579> (date of access: 11.11.2025).

48. Bucha massacre. *Wikipedia: The Free Encyclopedia*. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Bucha\\_massacre](https://en.wikipedia.org/wiki/Bucha_massacre) (date of access: 03.11.2025).

49. Charteris-Black J. *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2004.

50. Charteris-Black J. *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*. Basingstoke; New York : Palgrave Macmillan, 2005.

51. Congressional Research Service. U.S. Security Assistance to Ukraine (IF12040). *Congress.gov*. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IF12040> (date of access: 01.09.2025).

52. Deadly Missile Strike Hits Ukrainian City Of Kostyantynivka. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. 06.09.2023. URL: <https://www.rferl.org/a/ukraine-russia-missile-attack-kostyantynivka/32581170.html> (date of access: 10.11.2025).

53. Dedova A. *Crimean Referendum: Annexation VS Reunification. Framing Analysis of Online News Coverage in Russia and the U.S.* : Master's thesis. University of South Florida, 2016. URL: <https://digitalcommons.usf.edu/etd> (date of access: 03.11.2025).

54. Deleuze G. Foucault. London : Bloomsbury Academic, 2006. URL: [https://archive.org/details/foucault0000dele\\_q2s9](https://archive.org/details/foucault0000dele_q2s9) (date of access: 05.09.2025).

55. Döşkaya F. Ç. Legitimizing discourse: An analysis of legitimization strategies in U.S. official discourse on Cyprus. *Cyprus Review*. 2002. Vol. 14, No. 2. P. 71–97. URL: [https://www.researchgate.net/publication/330483192\\_Legitimizing\\_discourse\\_An\\_analysis\\_of\\_legitimation\\_strategies\\_in\\_US\\_official\\_discourse\\_on\\_Cyprus](https://www.researchgate.net/publication/330483192_Legitimizing_discourse_An_analysis_of_legitimation_strategies_in_US_official_discourse_on_Cyprus) (date of access: 11.11.2025).

56. Editorial: The Kyiv Independent's response to the New York Times editorial board. *The Kyiv Independent*. URL: <https://kyivindependent.com/editorial-the-kyiv-independents-response-to-the-new-york-times-editorial-board/> (date of access: 28.10.2025).

57. Fairclough N. Language and Power. London : Longman, 1989.

58. Fairclough N. Media Discourse. London : Edward Arnold, 1995. 224 p.

59. Farrer M. 'Her blood ... his hands': what the papers say about Russia's invasion of Ukraine. *The Guardian*. 25 February 2022. URL: <https://www.theguardian.com/media/2022/feb/25/her-blood-his-hands-what-the-papers-say-about-russias-invasion-of-ukraine> (date of access: 03.11.2025).

60. Fedyk A., Hodson J. New analysis from Economists for Ukraine: The cost of US aid to Ukraine is less than half the official figures. *VoxEU*. 2025. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/new-analysis-economists-ukraine-cost-us-aid-ukraine-less-half-official-figures> (date of access: 01.09.2025).

61. Focus – Intro to Linguistics. *Fiveable*. 2024. URL: <https://fiveable.me/key-terms/introduction-linguistics/focus> (date of access: 10.11.2025).

62. Fowler R. Language in the News: Discourse and Ideology in the Press. London : Routledge, 1991. 288 p.

63. Gettleman J., Kramer A. E. Accounts of Torture Emerge From Kherson, Ukraine's 'City of Fear'. *The New York Times*. 14.11.2022. URL:

<https://www.nytimes.com/2022/11/14/world/europe/kherson-torture-russia-ukraine.html> (date of access: 06.11.2025).

64. Glanz J., Santora M., Robles P., Willis H., Leatherby L., Koettl Ch., Khavin D. Why the Evidence Suggests Russia Blew Up the Kakhovka Dam. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2023/06/16/world/europe/ukraine-kakhovka-dam-collapse.html> (date of access: 03.11.2025).

65. Grice H. P. Logic and Conversation. *Syntax and Semantics*. Vol. 3: Speech Acts / eds. P. Cole, J. L. Morgan. New York : Academic Press, 1975. P. 41–58.

66. Habrajska G. Perswazja i manipulacja w komunikacji. Wybrane zagadnienia. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020. 232 s.

67. Halasa I. Ukrainian war discourse before and after the full-scale invasion of Russia. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky*. 2024. No. 209. P. 76-81.

68. Hale E., News Agencies. Russia-Ukraine war: List of key events, day 1,324. *Al Jazeera*. 10.10.2025. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2025/10/10/russia-ukraine-war-list-of-key-events-day-1324> (date of access: 10.11.2025).

69. Halliday M. A. K., Martin J. R. Writing Science: Literacy and Discursive Power. London : The Falmer Press, 1993. 240 p.

70. Hardie J. Ukraine's hold on Avdiivka slipping. *FDD's Long War Journal*. 2024, February 8. URL: <https://www.longwarjournal.org/archives/2024/02/ukraines-hold-on-avdiivka-slipping.php> (date of access: 14.11.2025).

71. Holder J., Kramer A., Triebert C., Koettl Ch., Willis H. Maps: Tracking the Russian Invasion of Ukraine. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2022/world/europe/ukraine-maps.html> (date of access: 03.11.2025).

72. Hopkins V. After a Week of Siege, Bloodied Mariupol Plans Mass Graves. *The New York Times*. 09 March 2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/09/world/europe/ukraine-mariupol-siege.html> (date of access: 03.11.2025).

73. Horton A. Ukraine wants more air defense. Here's how it works. *The Washington Post*. 13.10.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/10/13/ukraine-air-defense/> (date of access: 10.11.2025).

74. International Criminal Court. Situation in Ukraine: ICC judges issue arrest warrants against Vladimir Vladimirovich Putin and Maria Alekseyevna Lvova-Belova. *International Criminal Court – Press Release*. 17.03.2023. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/situation-ukraine-icc-judges-issue-arrest-warrants-against-vladimir-vladimirovich-putin-and> (date of access: 08.11.2025).

75. International Organization for Migration. IOM Aims to Aid Two Million People in Ukraine in 2025 as War and Displacement Continue. *IOM*. URL: <https://www.iom.int/news/iom-aims-aid-two-million-people-ukraine-2025-war-and-displacement-continue> (date of access: 27.09.2025).

76. Jolliff L. Shaping the Narrative: Why the Passive Voice Can Change Perceptions in News. *Journo Resources*. 9 Sept. 2025. URL: <https://www.journoresources.org.uk/shaping-the-narrative-why-the-passive-voice-can-change-perceptions-in-news/> (date of access: 10.11.2025).

77. Kelly M., Domb Sadof K. New satellite imagery shows bombed-out Mariupol theater. *The Washington Post*. Updated 19 March 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/investigations/2022/03/19/mariupol-theater-satellite-images/> (date of access: 06.11.2025).

78. Konstankevych I., Kostusiak N., Shulska N., Stanislav O., Yelova T., Kauza I. Media Manipulation as a Tool of Information Warfare: Typology Signs, Language Markers, Fact Checking Methods. *Ad Alta*. 2022. Vol. 12, iss. 2, spec. iss. XXIX. P. 224–230.

79. Kuzio T. Crimea: Where Russia's War Started and Where Ukraine Will Win. *The Jamestown Foundation*. July 2024. URL: <https://www.jamestown.org/program/crimea-where-russias-war-started-and-where-ukraine-will-win/> (date of access: 27.10.2025).

80. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 256 p.

81. Leech G. *Principles of Pragmatics*. London : Longman, 1983. 250 p.
82. Lin Q., Aolan Mailihaba, Zhu Ze, Miao Y. Evidentiality in news discourse: A study of Western mainstream media. *International Journal of Frontiers in Sociology*. 2025. Vol. 7, No. 2. URL: <https://francis-press.com/papers/18453> (date of access: 11.11.2025).
83. *Linguistic Choice across Genres: Variation in Spoken and Written English* / ed. by Antonia Sánchez-Macarro and R. Carter. Amsterdam : John Benjamins, 1998.
84. Martin, J. R.; White, P. R. R. *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2005.
85. ‘Massive’ wave of missiles strike Ukraine; civilian and infrastructure targets hit. *The Washington Post*. 16 December 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/12/16/russia-ukraine-war-latest-updates/> (date of access: 10.11.2025).
86. Moses J. M., Wilson F., Umar B. N. Media Framing of the Russia-Ukraine War by TASS and Ukrinform during the First Month of the Invasion. *Current Trends in Mass Communication*. 2023. Vol. 2. P. 56–66.
87. O’Grady S., Khudov K. Inside Ukraine’s last stand in Avdiivka and its ‘road of death’. *The Washington Post*. 02.03.2024. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2024/03/02/ukraine-avdiivka-retreat-russia-advance/> (date of access: 08.11.2025).
88. O’Grady S., Korolchuk S. Russians’ surrender to Ukrainian robot marks further transformation of war. *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2025/10/20/ukraine-russia-battlefield-land-drones/> (date of access: 28.10.2025).
89. Osisanwo A. Role Allocation in the Media Representation of Participants in Selected Electoral Discourses in Nigeria. *Athens Journal of Mass Media and Communications*. 2016. Vol. 2, no. 3. P. 183–204.
90. Pew Research Center. News Platform Fact Sheet (2025). *Pew Research Center*. URL: <https://www.pewresearch.org/journalism/fact-sheet/news-platform-fact-sheet/> (date of access: 01.09.2025).

91. Piatos T. Kherson's Liberation 'Beginning Of The End' – Ukraine President Zelensky. *The Latin Times*. 14 November 2022. URL: <https://www.latintimes.com/khersons-liberation-beginning-end-ukraine-president-zelensky-533162> (date of access: 07.11.2025).

92. Pijl K. van der. Aftermath. *Flight MH17, Ukraine and the New Cold War*. Manchester : Manchester University Press, 2018. URL: <https://doi.org/10.22034/ijscsl.2023.1982871.2969> (date of access: 27.10.2025).

93. Pradit T. Analyzing the Language and Rhetoric of Headline News: A Comprehensive Study on Communication Strategies and Public Perception : master's thesis in English for International Communication. Thammasat University, Language Institute, 2023. 43 p.

94. Rodman M., Hashemi S. How The Post covers the war against Ukraine using news gathering and social media. *The Washington Post*. URL: [https://www.washingtonpost.com/video/world/how-the-post-covers-the-war-against-ukraine-using-news-gathering-and-social-media/2022/05/10/9eb17e61-ed31-42e7-b5b6-e5f1f2118cd1\\_video.html](https://www.washingtonpost.com/video/world/how-the-post-covers-the-war-against-ukraine-using-news-gathering-and-social-media/2022/05/10/9eb17e61-ed31-42e7-b5b6-e5f1f2118cd1_video.html) (date of access: 03.11.2025).

95. Røren P. The Belligerent Bear: Russia, Status Orders, and War. *International Security*. 2023. 47 (4). P. 7–49.

96. Russia and Ukraine trade blame for destruction of Kakhovka dam, power plant. *The Washington Post*. 06.06.2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2023/06/06/russia-ukraine-war-news-dam/> (date of access: 08.11.2025).

97. Russia's deadliest strikes on western Ukraine. *BBC News*. 20.11.2025. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cy0yere4k0zo> (date of access: 21.11.2025).

98. Russia's war for Ukraine could be headed toward stalemate. *The Washington Post*. 20.03.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/03/20/russia-ukraine-military-offensive/> (date of access: 08.11.2025).

99. Santora M. Two years after Russia's invasion, Ukraine sharpens its strategy for the long war. *The New York Times*. 2024, February 24. URL: <https://www.nytimes.com/2024/02/24/world/europe/ukraine-russia-invasion-anniversary.html> (дата звернення: 14.11.2025).

100. Saxena S. How to use attribution in headlines. *EasyMedia*. 23 September 2013. URL: <https://www.easymedia.in/use-attribution-headlines/> (date of access: 06.11.2025).

101. Searle J. *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 1969. 203 p.

102. Smith-Spark L. Russia's Vladimir Putin takes dive in submersible, stirs up Ukrainian anger. *CNN*. 2015. URL: <https://edition.cnn.com/2015/08/19/europe/russia-putin-crimea-dive> (date of access: 06.11.2025).

103. Song S., Song H., Park K., Han J., Cha M. Detecting Contextomized Quotes in News Headlines by Contrastive Learning. *Proceedings of the ACM Web Conference 2023 (WWW '23)*. 2023. P. 697–708.

104. Sperber D., Wilson D. *Relevance: Communication and Cognition*. Oxford : Blackwell, 1995. 326 p.

105. Staff of The New York Times. The Pulitzer Prizes. 2023 Pulitzer Prize Winner in International Reporting. URL: <https://www.pulitzer.org/winners/staff-new-york-times-0> (date of access: 03.11.2025).

106. Stent A. How the war in Ukraine changed Russia's global standing. *Brookings*. 2025, April 2. URL: <https://www.brookings.edu/articles/how-the-war-in-ukraine-changed-russias-global-standing/> (date of access: 11.11.2025).

107. Study of the destruction of the Kakhovka Dam and its impacts on ecosystems, agrarians, other civilians, and international justice. *Truth Hounds*. 2024, June 6. URL: <https://truth-hounds.org/en/cases/submerged-study-of-the-destruction-of-the-kakhovka-dam-and-its-impacts-on-ecosystems-agrarians-other-civilians-and-international-justice/> (date of access: 14.11.2025).

108. Sullivan M. Polls show Americans distrust the media. But talk to them, and it's a very different story. *The Washington Post*. 2017, December 28. URL: [https://www.washingtonpost.com/lifestyle/magazine/polls-show-americans-distrust-the-media-but-talk-to-them-and-its-a-very-different-story/2017/12/27/ed9bbabe-ce3b-11e7-81bc-c55a220c8cbe\\_story.html](https://www.washingtonpost.com/lifestyle/magazine/polls-show-americans-distrust-the-media-but-talk-to-them-and-its-a-very-different-story/2017/12/27/ed9bbabe-ce3b-11e7-81bc-c55a220c8cbe_story.html) (date of access: 14.11.2025).

109. The New Soviet Union: What Russia's invasion of Ukraine means for the freedom of the "near abroad". *National Security Institute at George Mason University*. 2023, July 27. URL: <https://nationalecurity.gmu.edu/the-new-soviet-union-what-russias-invasion-of-ukraine-means-for-the-freedom-of-the-near-abroad/> (date of access: 14.11.2025).

110. The New York Times. How We Verify Our Reporting on the Ukraine War. *The New York Times*. 11.03.2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/11/world/europe/ukraine-war-journalism.html> (date of access: 06.11.2025).

111. The War in Ukraine Is Not Complicated: A Response to the NYT Editorial Board. *Razom for Ukraine; Kyiv School of Economics*. URL: <https://www.razomforukraine.org/the-war-in-ukraine-is-not-complicated-a-response-to-the-nyt-editorial-board/> (date of access: 28.10.2025).

112. The Washington Post Editorial Board. Heavy tanks — and a push from the U.S. — are key to Ukraine's success. *The Washington Post*. 17.01.2023. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/01/17/us-ukraine-war-tanks-putin/> (date of access: 10.11.2025).

113. The Washington Post Editorial Board. The war is not going Putin's way. Congress must pass Ukraine aid swiftly. *The Washington Post*. 27.02.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2022/02/27/war-is-not-going-putins-way-congress-must-pass-ukraine-aid-swiftly/> (date of access: 08.11.2025).

114. Timsit A., Hassan J. Signs of massacre in Bucha spark calls for war crimes probes. *The Washington Post*. 03.04.2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/04/03/bucha-ukraine-graves-war-crimes-calls-icc/> (date of access: 08.11.2025).

115. Ukrainian drone attack on Belgorod Region kills 2 women. *The Moscow Times*. 15.09.2025. URL: <https://www.themoscowtimes.com/2025/09/15/ukrainian-drone-attack-on-belgorod-region-kills-2-women-a90525> (date of access: 10.11.2025).

116. Ukrainian market tragedy may have been caused by errant missile fired by Ukraine. *The Guardian*. 19.09.2023. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/sep/19/ukrainian-market-tragedy-may-have-been-caused-by-errant-missile-fired-by-ukraine> (date of access: 10.11.2025).

117. Ukrainian Security Service releases video claiming Moscow's interest in rebel-secured MH17 'black boxes'. *The Washington Post*. 20.07.2014. URL: [https://www.washingtonpost.com/video/world/ukrainian-security-service-releases-video-claiming-moscows-interest-in-rebel-secured-mh17-black-boxes/2014/07/20/3b1834ac-102b-11e4-ac56-773e54a65906\\_video.html](https://www.washingtonpost.com/video/world/ukrainian-security-service-releases-video-claiming-moscows-interest-in-rebel-secured-mh17-black-boxes/2014/07/20/3b1834ac-102b-11e4-ac56-773e54a65906_video.html) (date of access: 06.11.2025).

118. Ukraine launches counteroffensive against Russia. *The Washington Post*. 2023, June 8. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2023/06/08/russia-ukraine-war-news-counteroffensive/> (date of access: 11.11.2025).

119. UNHCR. Ukraine Refugee Situation. *UNHCR Operational Data Portal*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (date of access: 01.09.2025).

120. van Dijk T. A. Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge : Cambridge University Press, 2008.

121. van Dijk T. A. News, Discourse and Ideology. *The Handbook of Journalism Studies* / eds. K. Wahl-Jorgensen, T. Hanitzsch. New York : Routledge, 2009. P. 191–204.

122. Virostková L. Investigative Journalism at Times of War and Propaganda. *Otázky žurnalistiky*. 2022. No. 3–4. P. 1–28.

123. Vukušić I. Accountability for international crimes in Ukraine: A view from The Hague. P. 75–94.

124. Wan S. The New York Times and China Daily Online – Linguistic Complexity in News Headlines. *European Journal of Literature, Language and Linguistics Studies*. 2020. Vol. 4, no. 3.

125. Wodak R., Meyer M. *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage, 2009. 312 p.

126. Writers Against the War on Gaza. ‘Words like Slaughter:’ A comparative study of The New York Times reporting in Ukraine and Gaza. *Mondoweiss*. 16.08.2024. URL: <https://mondoweiss.net/2024/08/words-like-slaughter-a-comparative-study-of-the-new-york-times-reporting-in-ukraine-and-gaza/> (date of access: 06.11.2025).

127. Zelensky in Bucha: ‘This is a genocide’. *The Washington Post*. 05 April 2022. URL: [https://www.washingtonpost.com/video/world/zelensky-in-bucha-this-is-a-genocide/2022/04/04/52a2547a-a834-462e-80ca-ec5e277cb62a\\_video.html](https://www.washingtonpost.com/video/world/zelensky-in-bucha-this-is-a-genocide/2022/04/04/52a2547a-a834-462e-80ca-ec5e277cb62a_video.html) (date of access: 06.11.2025).